

AKADEMIN FÖR HÄLSA OCH ARBETSLIV
Avdelningen för socialt arbete och psykologi

Den moderna mobbningen

- nätmobbning bland ungdomar

Ebba Almkrona
Josefine Björkman

VT 2016

Examensarbete, Grundnivå (kandidatexamen), 15 hp
Socialt arbete
Socionomprogrammet

Handledare: Tomas Boman
Examinator: Ulla Forinder

Sammanfattning

Syftet med denna studie var att få en djupare förståelse om professionellas upplevelser av nätmobbning bland ungdomar 14-16 år. För att besvara syftet har sex halvstrukturerade intervjuer genomförts med professionella som arbetar i nära kontakt med ungdomar inom skolväsendet och socialt arbete. För att analysera resultatet har symbolisk interaktionism använts samt begreppen attityder och normer. Resultatet påvisade att ungdomar som utsätts för nätmobbning kan uppvisa depressiva symtom, självskadebeteende samt, i vissa fall, har självmordsförsök utförts. En bidragande faktor till varför nätmobbning förekommer i den utsträckning som det gör är att ungdomar kan vara anonyma på internet. Anonymiteten bidrar till att ungdomar kan vara elaka mot varandra utan att ta ansvar för sitt handlande. Genom att informera och upplysa ungdomar om följderna av att utsätta någon för nätmobbning ansågs vara det effektivaste verktyget för att förebygga att nätmobbning förekommer enligt intervjupersonerna.

Nyckelord: Nätmobbning, ungdomar, konsekvenser, förebyggande arbete, bidragande faktorer, socialt arbete

Abstract

”The Modern day Bullying - Cyber bullying among teenagers”.

Written by: Ebba Almkrona and Josefine Björkman

The purpose of this study was to gain a deeper understanding of the professionals experiences of cyber bullying among teenagers of the age 14-16. To answer the purpose of the study six semi-structured interviews were performed with professionals who work in close contact with teenagers within the school system and social work. To analyze the results symbolic interactionism is used as well as concepts of attitude and norms. The results demonstrated that teenagers that have experienced cyber bullying can exhibit symptom of depression, self harming behavior and in certain cases performed suicide attempts. One contributing factor to why cyber bullying present to the extent it does is because teenagers are able to be anonymous on the internet. Being anonymous contributes to teenagers being able to act cruel towards each other with little repercussion. By informing teenagers and drawing attention to the impact cyber bullying have on a person is considered the most effective way to prevent cyber bullying to present itself according to interviewed people.

Keywords: Cyber bullying, teenagers, consequence, prevention work, contributing factors, social work

Förord

Först och främst vill vi tacka de intervjupersoner som ställt upp på intervjuer och delat med sig av sina upplevelser, vars deltagande gjort studien genomförbar, samt de personer som hjälpt oss komma i kontakt med dem. Vi vill även tacka vår handledare Tomas Boman för den vägledning och stöd vi fått under denna tid. Även ett stort tack till våra nära och kära för deras tålamod, stöd och förståelse som de har givit oss under denna termin. Vi, Ebba Almkrona och Josefine Björkman, har tagit lika stort ansvar för uppsatsens alla delar samt skrivit och bearbetat dem tillsammans.

Gävle, 2016

Ebba Almkrona

Josefine Björkman

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Problemformulering	2
1.3 Syfte.....	3
1.4 Uppsatsens disposition	3
1.5 Avgränsningar	3
1.6 Centrala begrepp.....	4
2. Tidigare forskning	5
2.1 Kapitlets disposition	5
2.2 Litteratursökning	5
2.3 Från traditionell mobbning till nätmobbning	5
2.4 Vem är i riskzonen?.....	6
2.5 Konsekvenser med nätmobbning	7
2.5.1 Utanförskap och social isolering	7
2.5.2 Psykisk ohälsa	8
2.5.3 Aggressivt beteende och stress	9
2.6 Hur nätmobbning hanteras och hur det förebyggs	9
2.7 Kunskapsdiskussion	10
3. Teoretiska perspektiv.....	11
3.1 Kapitlets disposition	11
3.2 Symbolisk interaktionism.....	11
3.3 Attityder.....	12
3.4 Normer.....	13
3.5 Teoridiskussion.....	14
4. Forskningsmetod	16
4.1 Kapitlets disposition	16
4.2 Forskningsdesign	16
4.3 Tillvägagångssätt	16
4.3.1 Urvalsprocess	16
4.3.2 Intervjuguide.....	17
4.3.3 Datainsamling	17
4.3.4 Analysverktyg.....	18

4.4 Uppsatsens trovärdighet	19
4.4.1 Validitet	19
4.4.2 Reliabilitet	19
4.4.3 Generaliserbarhet.....	19
4.5 Forskningsetiska frågor	19
5. Resultatredovisning och analys	21
5.1 Kapitlets disposition	21
5.2 Presentation av intervjupersonerna.....	21
5.3 Bidragande faktorer till nätmobbning.....	21
5.3.1 Anonymitet	22
5.3.2 Jakten på bekräftelse och normbrytande beteende	23
5.3.3 Hitta sin plats och rädslan för att bli utsatt	25
5.3.4 Makt.....	27
5.3.5 Bristande förståelse för konsekvenser	28
5.4 Konsekvenser	29
5.4.1 Depression och självskadebeteende.....	29
5.4.2 Social isolering	31
5.4.3 Aldrig fredad och stress.....	31
5.4.4 Stor spridning	33
5.5 Hantering och förebyggande arbete i skolmiljö	34
5.5.1 Elevkontakt och övervakning på nätet	34
5.5.2 Tydlig struktur och förutsägbarhet	35
5.5.3 Ge information och gör eleverna delaktiga	36
6. Diskussion	38
7. Referenser.....	42
Bilaga 1. Informationsbrev	45
Bilaga 2. Intervjuguide till skolpersonal.....	46
Bilaga 3. Intervjuguide till socialtjänst och ungdomsmottagning	47

1. Inledning

När vi författare växte upp under 1990-talet skedde mobbning ansikte mot ansikte och det förekom mest i skolan. Idag sker en stor del av mobbningen via internet, vilket även är ett aktuellt ämne idag, så kallad nätmobbning. Ett område som kan uppfattas vara ett modernt och nytt socialt problem är nätmobbning. Nätmobbning är något som har uppmärksammats under de senaste två årtionden. Ämnet är aktuellt idag och diskuteras frekvent både i tidigare forskning och i media. I nyheter och i sociala medier ser vi dagligen rubriker som: ”Hatkonton på Instagram kallar unga tjejer för horor [...]” (Andersson, 2016), ”Dottern tog livet av sig efter näthat” (Nyheter24, 2016), ”Barn berättar: så hatas och kränks vi på nätet” (Sköld & Delin, 2016). Att se dessa och likartade artiklar dagligen skapar tankar hos oss författare om vilka bidragande faktorer, orsaker och konsekvenser som finns gällande nätmobbning samt vad samhället gör för att hantera och förebygga uppkomsten av nätmobbning.

1.1 Bakgrund

Ungdomar som växer upp i detta samhälle är vana vid att tekniken finns tillgängligt överallt, i hemmet och i skolan. Skolan är en central del av ungdomars liv då majoriteten av deras vardag spenderas där och det är oftast där vänskapsrelationer skapas. Den sociala interaktionen mellan ungdomar idag sker delvis ansikte mot ansikte, men en stor del sker även via internet. Då samhället konstant förändras så förändras även sättet på hur vi interagerar med varandra. Idag är det cirka 90 % av alla 14-16 åringar i Sverige som har tillgång till en egen mobiltelefon med internetuppkoppling (Findahl & Davidsson, 2015). Genom mobiler finns tillgång till sociala medier som exempelvis Facebook och Instagram, men även tillgång till annan media som bland annat förmedlar samhällets normer och ideal. Personer som växte upp under 1990-talet hade inte mobiltelefoner och datorer med de funktioner som finns idag och har förmodligen inte heller upplevt nätmobbning på det sätt som nätmobbning kan förekomma idag. Nästan 10 % av ungdomar mellan 12-18 år har någon gång eller upprepade gånger upplevt nätmobbning eller tagit emot kränkande inlägg från andra användare (ibid). Eftersom att teknikanvändning är vanligt idag har även nätmobbningen ökat och därför uppmärksammas det mer i media och i samhället. Individer som blivit utsatta kliver allt oftare fram i ljuset för att upplysa om vad de varit med om och på Tv:n kan vi se program om hur näthatare avslöjas för att skapa rättvisa. Även kvällstidningar har involverat sig i

kampen mot att stoppa nätmobbarna. Men ändå hör vi fortfarande att nätmobbning är ett svårlost problem. Mobbare som utnyttjar anonymiteten eller använder fiktiva alias blir aldrig eller sällan bötfällda och kan fortsätta sitt agerande mot andra utan att vara rädda för att bli påkomna. Interaktionen mellan ungdomar på internet är för det mesta vänlig och vänskaplig, men om vi ska tro på vad media uppmärksammar finns det dem som utsätts till den punkt att de väljer att ta sina liv på grund av nätmobbningen. Barn som tar sitt liv eller mår psykiskt dåligt på grund av utsatthet på internet är ett allvarligt samhällsproblem och vi författare anser att det bör hittas en effektiv strategi för att förebygga nätmobbning.

Vi har valt att benämna personer som mobbar en annan elev som ”mobbare”. Den som utsätts för mobbning har vi valt att benämna som ”mobbad”. Dessa begrepp kommer att användas genom hela studien. Vi är medvetna om att benämningarna kan bidra till en ytterligare stigmatisering och stämpling på de individer som mobbar, men även på de som blir mobbade. Men vi har valt att använda dessa definitioner för att underlätta läsning av arbetet.

1.2 Problemformulering

Vår förförståelse inom detta ämne är bristfällig och grundar sig i vad den tidigare forskningen kommit fram till, men även i vad som återges i nyhetsmedia. Vår gemensamma uppfattning av nätmobbning är att det är något som kanske sker i en större utsträckning än vad vi har kunskap om. Då vi själva inte har blivit utsatta för nätmobbning eller själva har utsatt någon annan kan vi endast spekulera om vilka känslor och tankar som finns bland dem som har varit med om detta fenomen. Något vi författare anser dock är att nätmobbning är ett fenomen som kan bidra till allvarliga konsekvenser och bör uppmärksammas mer i dagens skolor och ungdomsverksamheter. För att undersöka fenomenet nätmobbning och hur det hanteras och förebyggs tror vi att professionella som arbetar nära kontakt med ungdomar inom socialt arbete och skolväsendet kan bidra med den informationen. De professionella avser två socialsekreterare, en kurator, en högstadielärare samt två personal inom elevhälsan på högstadium.

1.3 Syfte

Det övergripande syftet med studien är att undersöka de professionellas upplevelser angående fenomenet nätmobbning bland ungdomar. För att besvara detta syfte kommer studien att utgå ifrån dessa frågeställningar:

- Vilka faktorer kan bidra till att nätmobbning förekommer?
- Vad kan konsekvenserna vara av att bli nätmobbad och att nätmobba någon annan?
- Hur förebygger och hanterar skolan nätmobbning?

1.4 Uppsatsens disposition

Denna studie består av sex kapitel. Det inledande kapitlet består av bakgrund, problemformulering, syfte och frågeställningar följt av avgränsningar. Kapitlet avslutas med en redogörelse av studiens centrala begrepp. Det andra kapitlet börjar med en redovisning av sökprocessen sedan presenteras den tidigare forskningen inom det valda området. Kapitel tre avser de teoretiska perspektiv och begrepp som har valts för att analysera resultatet. Det fjärde kapitlet innehåller vår metodredogörelse samt diskussion kring uppsatsen trovärdighet och forskningsetiska frågor. I kapitel fem presenteras resultatet av det empiriskt insamlade materialet som följs av analys med hjälp av tidigare forskning samt valda teorier och begrepp. I det sjätte och sista kapitlet förs en diskussion kring studiens viktigaste resultat, vald metod och teori samt koppling mellan resultat och tidigare forskning med ett kritiskt förhållningssätt. Kapitlet avslutas med förslag till framtida forskning.

1.5 Avgränsningar

Studien är avgränsad till att undersöka professionellas upplevelser om fenomenet nätmobbning och hur skolan arbetar med hantering av förekomsten av nätmobbning. Av den anledningen avgränsades studiens informanter till personal inom skola, socialtjänst och ungdomsmottagning. En geografisk avgränsning gjordes för att kunna söka informanter tidseffektivt. Avgränsningen gjordes till en mellanstor kommun i Mellansverige.

1.6 Centrala begrepp

- **Mobbning:** där en individ eller grupp av individer uppvisar ett fientligt beteende med avsikt att skada en annan individ en gång eller upprepat över tid (Lapidot-Lefler & Dolev-Cohen, 2013). När vi använder begreppet mobbning så använder vi det som ett samlingsnamn för både traditionell mobbning som sker ansikte mot ansikte men även nätmobbning.
- **Nätmobbing:** Nätmobbing definieras som mobbning via elektroniska kommunikationsverktyg och internet som exempelvis via email och sociala medier (Secher, 2014).
- **Sociala medier:** Hemsidor och funktioner via internet som exempelvis Facebook, Instagram och SnapChat. Genom dessa sociala medier kan man dela information, skriva sina åsikter och chatta, skriva, med andra människor (Findahl & Davidsson, 2015).
- **Appar:** Ordet app eller appar används för att förklara de program som finns i dagens mobiltelefoner eller surfplattor. Dessa appar kan vara bland annat spel, sms-funktioner och sociala medier (Apple, 2016).
- **Ungdom:** I denna studie kommer begreppet ungdom skrivas frekvent genom hela arbetet. När vi skriver ungdom menar vi ungdomar i högstadiet, det vill säga, runt 14-16 års ålder.

2. Tidigare forskning

2.1 Kapitlets disposition

Kapitlet kommer att inledas med en redogörelse över sökprocessen och hur den tidigare forskningen har samlats in inom ämnet nätmobbning. Vidare i kapitlet redovisas den tidigare forskningen utifrån de teman som är centrala för vår studie: *Från traditionell mobbning till nätmobbning*, *Vem är i riskzonen?*, *Konsekvenser med nätmobbning* och *Hur det hanteras och hur det förebyggs*. Dessa teman har skapats utifrån det som den tidigare forskningen tar upp angående fenomenet nätmobbning och som är relevanta utifrån studiens syfte och frågeställningar. Kapitlet kommer avslutas med en kunskapsdiskussion kring den tidigare forskningen och hur kunskapen kommer att användas i denna studie.

2.2 Litteratursökning

De sökmotorer som har använts för att söka tidigare forskning är: SocIndex och Libris. Artiklar har valts från år 2006-2016 för att få fram aktuell forskning. De sökord som har använts är: cyberbullying*, cyberbullying* AND student*, cyberbullying * AND school*, nätmobbning*, nätmobbning* OCH skola* samt nätmobbning* OCH elev*. Trunkeringstecknet (*) har använts för att få med ordets böjningar i sökningen. För att få tag på vetenskaplig text har endast peer-reviewed artiklar använts och vid behov av att komplettera litteratursökningen har vi använt oss utav kurslitteratur från socionomprogrammet samt annan relevant litteratur från bibliotek.

2.3 Från traditionell mobbning till nätmobbning

Den övergripande skillnaden mellan den traditionella mobbningen och nätmobbningen är att den traditionella mobbningen sker ansikte mot ansikte. Nätmobbningen sker över en teknisk enhet, såsom dator eller mobiltelefon, och på internet (Secher, 2014). I den traditionella mobbningen använder sig mobbaren sig utav olika metoder för att få övertaget. Mobbaren kan behöva förlita sig på sin fysiska förmåga om denne använder sig utav våld och inte bara utav psykisk misshandel som exempelvis kränkningar och hot. Mobbaren kan även ha stort inflytande på sina klasskamrater som kan på grund av grupptricket delta i mobbningen. Maktförhållandet mellan mobbaren och den mobbade är oftast obalanserad då mobbaren kan ha informell makt i sin omgivning som exempelvis vänner och social status (Lapidot-Lefler & Dolev-Cohen, 2013). Informell makt är något

som inte är fastslaget via regler eller liknande, i en skolmiljö kan informell makt stärkas genom ålder, status och mängden vänner. En individ eller grupp av individer kan använda sig av sin informella makt genom att fysiskt eller psykiskt hota någon annan att göra något de inte vill (Angelöw & Jonsson, 2012).

Smith, Stuck och Campain (2015) nämner att nätmobbning i vissa fall kan vara mer skadligt än traditionell mobbning då arenan för mobbaren är ofantligt större. Mobbaren kan även gömma sig bakom ett påhittat namn eller anonymitet utan att bli påkommen med att skriva elaka kommentarer till individer. Även tillgången till nya individer att mobba är mycket större än vid den traditionella mobbningen. På internet kan man kontakta ett betydligt större antal människor under mycket kortare tid än vad man skulle göra i verkliga livet (ibid). På grund av dagens teknik och den konstanta tillgången till internet kan det vara svårt för den som är mobbad att känna sig trygg utanför skolmiljön. Att nätmobbningen kan vara den mer skadliga versionen av mobbning kan bero på att mobbningen kan följa med den utsatte hem på grund av internet och dess tillgänglighet (Secher, 2014). Gahagan, Vaterlaus och Frost (2016) tar upp i deras studie varför någon väljer att nätmobba någon annan. Det första motivet för att nätmobba någon var att få den mobbade att skämmas över sina handlingar eller beteende. Den andra anledningen var att aktivt skada, förnedra, kränka eller påverka någon negativt. Den sista anledningen var att provocera fram en reaktion hos den nätmobbade för mobbarens egen underhållnings skull.

2.4 Vem är i riskzonen?

Baldry, Farrington och Sorrentino (2015) undersökte i sin litteraturstudie bland annat vikten av att i ett tidigt stadie veta vem som är i riskzonen för att utsättas för nätmobbning eller att bli en nätmobbare. Resultatet påvisade att de som utsätter andra för nätmobbning är oftast pojkar i grundskolan med en låg skolprestation och använder sig utav tekniska enheter i stor utsträckning. Socialt sett kan dessa pojkar ha en saknad av känslomässig och kognitiv empati då de oftast inte kan sätta sig in i andra människors situationer eller förstå hur det känns att bli utsatt för nätmobbning. Lapidot-Lefler och Dolev-Cohen (2014) nämner att det för det mesta pojkar som utsätter andra för nätmobbning och de känner oftast inget dåligt samvete över att de skadar andra psykiskt och tar till mestadels inget ansvar över deras handlingar. Pojkarna som mobbar kan uppvisa ett aggressivt

beteende mot andra personer i deras omgivning (ibid). De bryter ofta regler i andra situationer exempelvis i skolan och uppmuntras ofta av sociala normer som stödjer aggressivt beteende i sin omgivning. De individer som utsätter andra individer för mobbning på internet kan även utsätta andra individer för mobbning ansikte mot ansikte. Skolan kan spela en stor roll till varför individer börja nätmobba. Skolor som har bristande kunskap om nätmobbning samt oklara regler när det gäller nätmobbning eller internetanvändning överlag kan ha svårare att uppmärksamma att nätmobbning sker under skoltiden. Ännu en orsak till varför en person börjar utsätta andra för nätmobbning kan vara den socioekonomiska statusen. Individer som har resurser och har tillgång till tekniska enheter i den senaste modellen med utvecklade kommunikationsfunktioner kan bidra till ökad nätmobbning. Resultatet visade vidare att majoriteten av de individer som utsätts för nätmobbning är flickor i grundskolan. I likhet med mobbarna har dem en lägre skolprestation och använder sig utav internet och tekniska enheter i stor omfattning. Flickorna saknar oftast sociala förmågor och har ett lågt självförtroende samt kan uppvisa symtom på depression och social fobi. I skolan och i hemmet kan de sakna socialt stöd och de kan ha bristande kompisrelationer (Baldry et al, 2015). Något som Lapidot-Lefler och Dolev-Cohen (2014) tar upp är att de personer som utsätts för mobbning oftast har ett lågt självförtroende och saknar socialt stöd i skolan då de antingen har få eller inga vänner. Saknaden av vänner kan bidra till att personerna känner sig socialt isolerade. Baldry et al (2015) berättar vidare att flickorna har svagt band till sina föräldrar och kommunikationen kan brista mellan barn och förälder och därmed saknar oftast föräldern insikt i barnets situation. Kunskapen om internet, tekniska enheter och nätmobbning hos föräldrarna är till stor del bristfällig.

2.5 Konsekvenser med nätmobbning

2.5.1 Utanförskap och social isolering

När barn och ungdomar börjar i skolan är relationen till klasskompisarna och lärarna en viktig del i hur bra eller dåligt deras skolprestation kan komma att bli. En trygg relation till klasskompisar och lärare kan vara en skyddande faktor när det kommer till utsatthet gentemot mobbning. Beckman (2013) skriver bland annat om mobbning, social utestängning och social isolering bland skolungdomar. Hon använder begreppen för att beskriva samma fenomen: att bli socialt utestängd, inte inkluderad, i grupper dels fysiskt men även på internet. Hon skriver att det kan ge liknande känslor för en person att vara

socialt utestängd ur en grupp klasskamrater som att vara utestängd ur en grupp på nätet. Att bli mobbad i skolan och hamna i ett utanförskap kan öka risken för depression både i ung ålder, men depressionen kan även följa med i vuxenlivet (ibid). Människor är till grunden sociala individer och trivs oftast i grupp och söker, genom hela livet, olika sociala relationer. Dessa relationer behövs för att dels skapa vår identitet och dels känna en känsla av sammanhang (Berg, 2007).

2.5.2 Psykisk ohälsa

I likhet med traditionell mobbning kan nätmobbning resultera i psykisk skada. Ängest och depression är starkt relaterat till nätmobbning och det kan även, i vissa fall, bidra till missbruk av alkohol och droger. Nätmobbning har på senare år blivit mer och mer uppmärksammat då följderna har benämnts som allvarliga. Individer som utsätts för nätmobbning kan uppleva ångest, depression, somatiska problem och i vissa fall har det slutat med självmord (Carter & Wilson, 2015). Bauman, Toomey och Walker (2013) gjorde en studie där de undersökte relationen mellan depression, självmordsförsök, självmordstankar och mobbning. Resultatet påvisade att depression och självmordsförsök var relaterade till mobbning, både på internet och i det fysiska rummet. Det som skilde resultatet åt var könet på högstadieläverna. När det gällde de som utsatts för nätmobbning var det endast flickorna som upplevde depression och hade tidigare gjort självmordsförsök. Resultatet över de som nätmobbar var det endast pojkar som tidigare hade gjort självmordsförsök och som upplevde depression. Författarna spekulerar om varför resultatet visar på en skillnad när det kommer till kön. För pojkarna kan skulden att utsätta någon för mobbning vara en bidragande faktor till varför de känner sig deprimerade och har tidigare gjort självmordsförsök. För flickornas resultat skriver författarna att flickor kan vara mer introverta än pojkar och att de håller sina känslor instängda kan vara en orsak till varför de känner sig deprimerade (ibid). Lagerberg och Sundelin (2012) skriver även dem att flickor tenderar att vara mer introverta och att deras problem kan resultera i depressivitet, ångslan och initiativlöshet (ibid). Depressionen kan även vara orsakad av följderna av själva mobbningen, exempelvis att vänskapsrelationerna kan skadas eller avslutas och att utsättas för offentlig kränkning på internet som alla kan se (Bauman et al, 2013).

2.5.3 Aggressivt beteende och stress

Individer som blir utsatta för nätmobbning kan uppvisa ett aggressivt beteende på internet mot andra. Aggressivt beteende kan vara triggat av att ständigt vara utsatt för stress från omgivningen. Vid stress förekommer det även press att hantera stressen och därmed kan ett aggressivt beteende uppträda. När individer utsätts för nätmobbning kan de utveckla ett aggressivt beteende mot andra som en försvarsmekanism för att underlätta pressen och sina negativa känslor som uppstår. Ungdomar kan då vända sig till mobilen eller datorn för att ventileras eller få utlopp för sina känslor med liten eller ingen risk för negativa konsekvenser. Vid upplevelser av flera stressiga situationer är risken större för negativa känslor och uppvisat aggressivt beteende på internet mot andra (Wright, 2015).

2.6 Hur nätmobbning hanteras och hur det förebyggs

Secher (2014) skriver om hur vuxna kan hjälpa ungdomar och prata med ungdomar angående nätmobbning. Hon skriver bland annat att det är viktigt att de vuxna lyssnar och finns närvarande för ungdomarna. Att visa ett intresse för vad de gör och vad de gillar kan göra att de känner sig trygga i att prata med den vuxna. Secher skriver även att det är viktigt att inte döma en ungdom eller hota med vissa konsekvenser, hon menar att det är kontraproduktivt och istället kan medföra att ungdomen inte vågar öppna sig. Söderström (2013) har genomfört en studie där hon jämförde två skolor, ena skolan hade låg frekvens av mobbning och den andra hade hög frekvens av mobbning. Syftet var delvis att se vad som gjorde att skolorna hade hög och respektive låg frekvens av mobbning. Hon skriver att skolans arbete när det gäller normer och värde har stor betydelse för i vilken utsträckning mobbning som sker på skolan. Att aktivt och öppet prata med eleverna om värdegrunden på skolan kan ge en förståelse för vad som är tillåtet eller inte (Jmf ibid). I en skola med tydlig struktur och stabilitet kan en känsla för kontinuitet skapas hos eleverna och ge en känsla av trygghet. Söderström belyser vidare att i skolor där personalen är involverade i det praktiska arbetet med eleverna skapar det en stabilitet och trygghet bland alla på skolan. Det i sig medför att man samlas runt ett gemensamt förhållningssätt.

Flygare och Johansson (2013) skriver att 87 % av de ungdomar som blir mobbade på nätet även blir utsatta för mobbning i skolan. För att arbeta förbyggande gentemot mobbning belyser författarna tre insatser som skolan kan använda sig utav: relationsfrämjande

arbete, likabehandlingsarbete utifrån en kartläggning av elevernas situation på skolan samt att involvera eleverna i arbetet. Ett exempel på hur man kan involvera eleverna i det främjande arbetet är att låta de själva välja olika trivselyksamheter som de tycker är viktiga samt exempelvis låta elevrådet bestämma vissa trivsel- och ordningsregler. På så vis kan eleverna känna sig hörda, viktiga och delaktiga i det som rör dem. Genom detta främjande arbete kan den sociala relationen mellan eleverna stärkas, men även relationen och tilliten till de vuxna.

2.7 Kunskapsdiskussion

Då vår studie syftar till att undersöka nätmobbning bland ungdomar kommer den tidigare forskningen dels användas för att förstå hur fenomenet nätmobbning kan se ut idag. Genom den tidigare forskningen har vi fått kunskap om att det kan finnas olika faktorer som kan ligga till grund för varför någon väljer att nätmobba någon annan och varför någon kan vara mer utsatt för nätmobbning. Den tidigare forskningen kommer även att ligga till grund för att förstå hur en individ kan påverkas av att bli nätmobbad eller att nätmobba någon annan. Det tas även upp i den tidigare forskningen att individer kan hamna i ett utanförskap, bli socialt isolerade men även deprimerade som en följd av att bli nätmobbad eller nätmobba någon annan. Dessa teman kommer användas för att diskutera kring ämnet nätmobbning och vad som görs för att förebygga och hantera detta.

3. Teoretiska perspektiv

3.1 Kapitlets disposition

I detta avsnitt redogörs för de teorier och perspektiv som kommer att användas för att analysera resultatet för denna studie. Det teoretiska perspektivet som valts ut efter kunskapsinhämtning från den tidigare forskningen angående nätmobbning är symbolisk interaktionism. Det kan vara behjälpligt att använda symbolisk interaktionism för att förstå hur ungdomar interagerar med varandra samt att de kan interagera olika utifrån den situationen de befinner sig i. I analysen av resultatet kommer även perspektiven attityder och normer vara centrala för att förstå dels hur individer blir påverkade av de normer som finns i dess omgivning men även utifrån de attityder som finns hos individerna själva och hos andra. Kapitlet kommer att avslutas med en teoridiskussion om hur perspektiven har valts samt hur de kommer att användas i denna studie.

3.2 Symbolisk interaktionism

Symbolisk interaktionism är ett perspektiv för att analysera den sociala verkligheten. Perspektivet är ett användbart redskap när man ska analysera gruppers beteende och gruppers interaktion i samhället. Definitionen av situationen är ett centralt begrepp inom perspektivet och den kända förklaringen är *”om människorna definierar eller varseblir situationen som verklig, så är den också verklig i sina konsekvenser”* (Trost & Levin, 2010, s. 14). Människan blir uppmärksam på situationen de befinner sig i, som blir deras verklighet och därmed det som styr dennes beteende och handlande. Det vi definierar som vår verklighet sammanhänger med vilket perspektiv vi lägger på situationen. Fenomenet i sig är självständigt, men betydelsen eller meningen är beroende på vilket synsätt vi har och hur vi är som person (Trost & Levin, 2010). Definitionen är under pågående process, det vill säga individer definierar situationer hela tiden och därmed ha möjlighet att ändra uppfattningen av situationen och handla därefter.

Interaktion är ytterligare en central beståndsdel inom symbolisk interaktionism. Att interagera är att samtala, inte bara med verbalt tal, utan med kroppens rörelser som exempelvis gester och minspel. Individer ägnar sig konstant åt att socialt interagera med varandra, från samtal med en god vän till att betala kassören i matbutiken. Även när individer inte gör någonting rent praktiskt förväntas en att göra något, medvetenheten om att man har en förväntning på sig är interaktion. Individens egna tankar är interaktion med

sig själv. När vi tänker så gör vi det med hjälp av symboler i form av ord eller andra symboler som har betydelse för oss. Hade vi inte haft ett språk hade vi inte kunnat tänka på samma sätt som vi gör. Ju mer nyanserat och utvecklat språket blir, desto lättare har vi för att tänka (ibid)

Människan handlar, agerar och beter sig aktivt hela tiden. Att vara aktiv innebär att man är med i en process, människan är föränderligt. Den symboliska interaktionismen menar att människan inte är något, utan att människan agerar och beter sig på ett visst sätt i en viss situation. Till exempel, Emil är inte elak, han beter sig elakt, Emil är föränderlig (ibid). Berg (2007) skriver om att jagförmågan utvecklas i en process som kallas bland annat ”att ta den andres attityd mot sig själv”, med det menas att jagförmågan skapas genom det sociala livet. Vi människor handlar utifrån andras reaktioner på vårt handlande och utifrån hur andra anser att vi beter oss (ibid). Då vi människor är aktiva och handlar olika i olika situationer måste vi därför följa med i förändringar som sker i samhället. Våra beteenden förändras i takt med att samhället förändras och vi agerar utifrån det som sker i nuet och inte utifrån vad som kan ske imorgon (Payne, 2008).

Trost och Levin (2010) beskriver att vi människor finns i nuet och där definierar vi situationen samt interagerar med symboler. Att människor är aktiva tyder på att processerna blir ännu tydligare med tonvikten på nuet. Nuet bidrar till att det blir lättare att förstå att vi alla befinner oss i en föränderlig process och konstant förändras. Individer kan inte se annat än det som visar sig i nuet och därför inte kan se på mänskliga karaktärsdrag som oföränderliga.

3.3 Attityder

Attityder är ett brett begrepp som har olika funktioner, definitioner och innebörder. Med hjälp av våra attityder kan vi förstå vår omvärld och är som ett verktyg som vi använder för att tolka det som sker omkring oss. Hur individer agerar, tänker, känner och vilka idéer de får i vissa situationer är utifrån deras attityder gentemot ett fenomen. Attityder kan vara behovstillfredsställande då de kan användas till att hjälpa oss att uppnå våra personliga mål. Vi kan även undvika bestraffning och nå belöning utifrån våra attityder genom att lära oss efter våra tidigare erfarenheter samt vad som förväntas av oss. Vår självkänsla och vårt självförtroende kan stärkas med de attityder vi har samt vara behjälplig vid försvar av vår självkänsla och vid försvar av kritik riktat direkt mot oss.

Attityder har även till funktion att hjälpa en att visa världen vilken person man är med att uttrycka sina värderingar, åsikter samt vad man tycker om och inte tycker om (Angelöw & Jonsson, 2012).

Attitydbegreppet kan delas in i tre komponenter: *en tanke- eller kunskapskomponent, en känslokomponent* samt *en handlingskomponent*. Den första komponenten innebär de föreställningar och idéer individer har för ett objekt, situation eller en annan individ. Dessa föreställningar kan bygga på sanningar eller osanningar som exempelvis rykten eller media. Känslokomponenten innefattar de positiva eller negativa känslor individer har mot ett speciellt objekt. Den tredje komponenten syftar till hur individer handlar på ett visst sätt i relation till den aktuella situationen eller personen de möter. När man möter en individ så bedöms denne efter de attityder den uttrycker, men främst efter hur individen handlar rent konkret. Ibland kan vad som sägs och vad som görs vara helt skilda saker och vara motsägande, exempelvis politikerns tal om förändring inom visst område men utförandet av förändringen sker inte som det har lovats. Ibland kan även situationen i fråga vara avgörande till varför ens handlande inte stämmer överens med ens attityder. Rädslan för att avvika från gruppens åsikter, gruppsyck samt att undvika hot eller negativa följder är några av de olika faktorerna som kan vara bidragande till varför våra handlingar inte stämmer överens med våra attityder (ibid).

3.4 Normer

Det finns två olika typer av normer, de informella och de formella normerna. De informella normerna är de som skapas i vårt sammanhang. I de grupper vi umgås i skapas informella normer som omedvetet eller medvetet styr hur vi ska bete oss och hur vi ska vara. De informella normer som finns i en grupp kanske inte finns per automatik i en annan grupp. Det kan vara svårt för en utomstående att förstå gruppens informella normer genom att bara studera från håll. De informella normerna är inget som är klart och tydligt och de formuleras inte på samma sätt som regler. De finns där och alla personer i gruppen vet vilka de är och lär sig utifrån vad som anses vara normalt. De normer som finns i gruppen är oftast väldigt viktiga för hur samspelet mellan gruppens medlemmar ska se ut och fungera. De formella normerna är de lagar och förordningar som finns i samhället. Dessa normer är mer tydliga och finns tillgängliga för alla att lära sig. De formella normerna är oftast accepterade och tydligt uttalade, det finns även tydligt formulerade

konsekvenser för vad som händer om någon bryter mot dessa (Angelöw & Jonsson, 2012). Exempelvis vet alla att det är olagligt att stjäla något som tillhör någon annan och alla vet att det finns konsekvenser för ett sådant beteende (Jmf ibid).

Goffman (2011) skriver om avvikande beteende och avvikarens roll samt identitet. I ett samhälle eller i en grupp av individer i ett samhälle finns normer och osynliga regler för hur vi ska bete oss och för vad som anses vara ett ”normalt beteende” i det sammanhanget. Det normala beteendet finns beskrivet i gruppen och det är något som alla känner till och förhåller sig till. Ett normalt beteende i en grupp behöver inte vara ett normalt beteende i en annan grupp. Goffman menar att det inte går att kategorisera alla människor som avviker från olika gruppers normer som ”en grupp avvikare”. Då alla samhällen och grupper har olika normer så är sammanhanget individen befinner sig i av vikt för att förstå inom vilka ramar individen bör hålla sig inom för att inte ses som en avvikare. När en person i en grupp bryter gruppens normer ses hen som en avvikare. Goffman belyser vidare att det finns två typer av avvikare i en grupp. Den första är den som avviker från gruppens normer, men fortfarande har sin del i gruppens gemenskap, så kallad ”inomgruppslig avvikare”. Det kan vara den som tar mycket uppmärksamhet, är högljudd och beter sig annorlunda än de andra, men accepteras av gruppen, exempelvis gruppens ”clown”. Den andra typen av avvikare som Goffman beskriver är den som avviker från gruppens beteende, men stöts ut ur gemenskapen, det vill säga, hamnar i ett utanförskap, den ”isolerade avvikaren”. Den typen av avvikare kan fortfarande finnas med i gruppen, men anses inte som ”en av dem” (ibid). Att finnas med i en grupp men inte anses vara en värdefull medlem kan skapa samma känslor som att uteslutas helt ur gruppen. I en grupp skolungdomar där det finns en inomgruppslig avvikare som blir kränkt eller mobbad av någon annan finns gruppen där och försvarar hen. Om den isolerade avvikaren i gruppen blir kränkt eller mobbad är det mer sannolikt att hen får klara sig själv och att gruppen istället håller ett avstånd (Jmf ibid).

3.5 Teoridiskussion

Vi kommer att använda symbolisk interaktionism som verktyg för att analysera resultatet i denna studie. Med hjälp av symbolisk interaktionism kan vi skapa en förståelse dels för hur vår identitet skapas i samspel med andra och att människan är ständigt under en föränderlig process. Då interaktionen mellan människor förändras i takt med att samhället

förändras anser vi att perspektivet kan vara användbart för att förstå hur ungdomar interagerar socialt idag och varför det kan förekomma nätmobbning. Perspektivet attityder kommer att användas för att förstå att vi lär oss genom våra erfarenheter hur vi ska bete oss för att uppnå vissa mål, men även undvika bestraffning. Då vår självkänsla och vårt självförtroende kan stärkas med hjälp av våra attityder tänker vi att det kan vara användbart för att förstå varför vissa väljer att agera på ett visst sätt, exempelvis, väljer att nätmobba en annan individ. För att förklara att det finns oskrivna regler i olika grupper i samhället och att dessa regler kan se olika ut för olika grupper kommer perspektivet normer att användas. Vi tänker även att det kan vara användbart för att förstå att dessa normer kan vara svåra att se för en utomstående och att om dessa normer bryts kan det skapa reaktioner hos andra i gruppen.

4. Forskningsmetod

4.1 Kapitlets disposition

Detta kapitel innehåller en beskrivning av genomförandet av denna studie. Kapitlet inleder med en motivering till vald forskningsdesign. Därefter en beskrivning av studiens tillvägagångssätt vid utformandet av urvalsprocess, intervjuguide, datainsamling och analysverktyg. Sedan lyfts frågor om uppsatsens trovärdighet och avslutas med en presentation av de forskningsetiska frågor som berörts under studiens gång.

4.2 Forskningsdesign

Denna studie har grundats på kvalitativa forskningsintervjuer. Kvalitativa forskningsintervjuer används för att få djupare kunskap om intervjupersonernas upplevelser av ett fenomen, tankar och attityder. Syftet är att förstå intervjupersonernas livsvärld genom intervjupersonernas egna ord, meningsbeskrivningar och uttryck (Larsson, Lilja & Mannheimer, 2005). Denna metod har varit behjälplig för att besvara våra frågeställningar då vi sökt de professionellas upplevelser av fenomenet nätmobbning. Genom att intervjua en högstadielärare, personal på socialtjänsten, personal på ungdomsmottagning samt personal inom elevhälsan, om hur de upplever nätmobbning bland ungdomar, har vi fått en ingående beskrivning av fenomenet nätmobbning.

4.3 Tillvägagångssätt

4.3.1 Urvalsprocess

Intervjupersonerna valdes utifrån ett bekvämlighetsurval vilket innebär att de personer som varit tillgängliga och som haft en koppling till undersökningssyftet i denna studie blev tillfrågade att delta (Kvale & Brinkmann, 2009). Intervjupersonerna har haft en koppling till undersökningssyftet genom att de har uppfyllt följande kriterier:

- Uppvisat intresse att medverka i studien
- Kommit i kontakt med fenomenet nätmobbning
- Aktivt arbetar med ungdomar på grundskola eller inom socialt arbete

Då studien syftar till att undersöka professionellas upplevelser angående fenomenet nätmobbning hos ungdomar togs kontakt med de professioner som dagligen arbetar med

ungdomar. Avgränsningar gjordes till verksamheterna skola, socialtjänst, ungdomsmottagning och elevhälsa. För att komma i kontakt med högstadielärare och personal inom elevhälsa i den valda kommunen användes kommunens hemsida för att få tag på kontaktuppgifter. De största grundskolorna till antalet elever kontaktades först genom att ringa till rektorerna och informera om studien. Vid visat intresse hos två rektorer skickades ett mail med bifogat informationsbrev (se Bilaga 1) som rektorerna i sin tur vidarebefordrade till all personal på högstadierna. På så vis kom vi i kontakt med en högstadielärare och två elevcoacher som var intresserade av att delta i studien. Genom att en av oss författare arbetar inom socialtjänstens verksamhet gavs frågan om deltagande i studien bland dennes kollegor. Två personer uppvisade intresse av att delta. Kontakt togs med en personal på ungdomsmottagning via telefon, som i sin tur förde informationen vidare vid ett teammöte för kuratorer på ungdomsmottagningen. Vid uppvisat intresse av att delta kontaktade en kurator oss via telefon. Efter uppvisat intresse hos samtliga intervjupersoner skickades mail med bifogat informationsbrev till dem.

4.3.2 Intervjuguide

Intervjuerna har genomförts med hjälp av en halvstrukturerad intervjuguide (se Bilaga 2 och 3) med intervjufrågor riktade mot att besvara studiens syfte och frågeställningar. Intervjuguiderna har anpassats utifrån den profession som intervjupersonen har, därför har vi utformat fler intervjuguides. Intervjufrågorna skickades cirka tre dagar innan intervjutillfället till intervjupersonerna via mail. Detta gjordes för att intervjupersonerna skulle hinna reflektera över intervjufrågorna samt kunna ställa frågor till oss om det var något de inte förstod. Det som kan vara en nackdel med att skicka frågorna till intervjupersonerna innan intervjutillfället är att de kan läsa sig till information och ge standardiserade svar. Det vill säga att de svaren dem ger oss kanske inte är vad de vanligtvis skulle svara utan vad intervjupersonerna tror att vi vill höra.

4.3.3 Datainsamling

Datainsamlingen bestod av genomförandet av sex halvstrukturerade intervjuer med en högstadielärare, två elevcoacher, två socialsekreterare och en kurator som alla arbetar med ungdomar inom olika verksamheter. Intervjuerna genomfördes i en lokal valt av intervjupersonen själv. Intervjupersonen fick själv välja lokal då vi författare strävade efter att hen skulle känna sig så bekväm och trygg som möjligt. Innan genomförandet av intervjun utformades en intervjuguide (se Bilaga 2 och 3) som består av öppna frågor.

Öppna frågor ger intervjupersonen utrymme att tala fritt och ge rika beskrivningar utan att begränsa intervjupersonens svar (Larsson et. al, 2005). Förutom de intervjufrågor som utformats ställdes följdfrågor till intervjupersonen när det framkom information som önskades få en djupare beskrivning av eller då vi behövde stämna av med intervjupersonen att vi tolkat beskrivningen på ett korrekt sätt. Under samtliga intervjuer, förutom en, var båda författarna närvarande. Under intervjuerna turades vi om att vara den som höll i intervjun och den andre lyssnade samt bidrog med följdfrågor vid behov. Dessa roller användes för att skapa struktur både hos oss författare och för intervjupersonen vid intervjutillfället. Den sjätte intervjun genomfördes endast av en utav författarna på grund av den andra författaren inte kunde medverka vid det tillfället. Intervjuerna spelades in med hjälp av diktafon för att sedan kunna få ett detaljrikt material samt möjlighet att framställa ordagranna citat i resultatredovisningen. Samtliga intervjuer inleddes med en kort beskrivning av syftet samt genomgång av de forskningsetiska riktlinjerna i arbetet. Därefter frågades om intervjupersonens tillåtelse om att använda diktafon under intervjuns gång. Intervjuerna varade i cirka 30 minuter och det lämnades utrymme för intervjupersonen att ställa eventuella frågor till oss. Transkriberingen av det insamlade materialet gjordes kort tid efter intervjutillfället för att i så största möjliga mån få med en mer rättvisande tolkning, då intrycken från intervjun är aktuella (Öberg, 2011).

4.3.4 Analysverktyg

I denna studie har den induktiva tematiska analysen legat till grund för hur resultatet har bearbetas och analyserats. Till grund för analysprocessen har sju steg använts; transkribering, genomläsning av transkribering, sortering av teman, undersöka indelningen och definiera teman, läsning av transkribering efter ytterligare textstycken eller information till varje tema, färdigställa varje tema i sin helhet med namn och till sist redovisa illustrativ data under varje tema (Hayes, 2000). Det insamlade materialet från intervjuerna transkriberades ordagrant med undantag för tystnad, hummanden och harklingar. Det transkriberade materialet, från alla intervjuer, har sedan lästs igenom och nyckelord noterades i varje enskild transkribering. Därefter bildades övergripiga teman som textstycken delades in i. Vid genomläsningar av de tematiskt indelade materialet förekom det att ytterligare underteman behövdes för att underlätta förståelsen av materialet. Dessa teman redovisas i kapitlet resultat och analys. Genomgående i analysen kommer fraserna ”Vi tolkar det som”, ”Vår tolkning är”, ”Vi drar paralleller till” och så

vidare, användas för att tydligt redovisa vad som är empiri och vad som är vår tolkning av resultatet.

4.4 Uppsatsens trovärdighet

4.4.1 Validitet

Med validitet menas att man undersöker det man avser att undersöka (Kvale & Brinkmann, 2009). För att öka validiteten i denna studie har formulering av intervjufrågorna gjorts på ett tydligt och enkelt sätt. Svåra begrepp har undvikits för att minska risken för förvirring eller misstolkning. För att minska risken för misstolkning har återkoppling av vad intervjupersonen sagt skett med jämna mellanrum under intervjuernas gång.

4.4.2 Reliabilitet

Reliabilitet avser att studien ska vara så pålitlig som möjligt och vara transparent för att andra forskare ska kunna utföra samma studie och få liknande resultat (Larsson et al, 2005). Detta uppnås genom att formulera tydliga frågor samt utförlig och detaljrik beskrivning av metodgenomgång. Reliabilitet avser även konsistensen på studiens resultat och för att testa konsistensen fokuserar man på om intervjupersonernas svar förändras under intervjuens gång eller om de ger olika svar beroende på vem det är som intervjuar (Kvale & Brinkmann, 2009). För att undvika förändrade svar under intervjuens gång har ett antal likartade frågor om ett tema ställts för att undersöka om intervjupersonen ger snarlika svar på frågorna.

4.4.3 Generaliserbarhet

Generaliserbarhet handlar om till vilken utsträckning det går att generalisera resultatet till en större population (Kvale & Brinkmann, 2009). Eftersom att studien är avgränsad till sex stycken intervjupersoner i en mellanstor kommun kan resultatet inte generaliseras till en större population. Resultat skulle kunna användas för att förklara eller förstå liknande fenomen under liknande förutsättningar.

4.5 Forskningsetiska frågor

De forskningsetiska frågorna i detta arbete utgår ifrån Vetenskapsrådets forskningsetiska principer (1990). Vetenskapsrådet tar upp de krav som en forskare måste förhålla sig till och de är uppdelade i fyra delar: *informationskravet*, *samtyckeskravet*,

konfidentialitetskravet och *nyttjandekravet* (ibid). Vid första kontakt med intervjupersonerna har information och syftet med studien getts muntligt. Vid uppvisat intresse av att delta i studien har information även givits skriftligen via mail. Detta gjordes för att intervjupersonerna skulle ges en möjlighet att reflektera över syftet med studien samt överväga om de ville delta eller inte. Innan, under och efter intervjuerna har information getts till intervjupersonerna att deltagandet är frivilligt och att de när som helst kan avbryta intervjun eller sitt deltagande i studien. Detta gjordes med hänsyn till samtyckeskravet. Med hänsyn till konfidentialitetskravet har intervjupersonerna avidentifierats vid transkriberingen och redovisningen av materialet. Information som skulle kunna röja intervjupersonernas identitet har inte tagits med. Frågan om att använda diktafon har ställts i början av intervjun. Vid godkännandet av att använda diktafon vid intervjun har förvaringen av det inspelade materialet skett på ett säkert och tryggt sätt så att ingen obehörig har kommit åt materialet. Nu när studien är färdigställd har transkriberingarna och ljudinspelningarna av intervjuerna raderats. Med hänsyn till nyttjandekravet har det insamlade materialet från intervjupersonerna endast använts till denna studie.

5. Resultatredovisning och analys

5.1 Kapitlets disposition

Detta kapitel avser att redovisa resultat och analys. Tidigare forskning och de valda teorier och begrepp kommer att användas för att analysera resultatet. I början av kapitlet kommer en presentation av intervjupersonerna sedan redovisas resultatet. Resultatredovisningen är indelad utifrån de teman som hittades i empirin: *Bidragande faktorer*, *Konsekvenser* samt *Hantering och förebyggande arbete*. För att strukturera upp resultatet har underteman används. Dessa underteman presenteras inledningsvis i varje huvudtema.

5.2 Presentation av intervjupersonerna

Intervjupersonerna i denna studie är sex personer med olika professioner, varav tre män och tre kvinnor. Samtliga intervjupersoners namn är fiktiva, det vill säga att deras riktiga namn är ändrade för att deras identitet inte ska kunna röjas. *Kicki* är utbildad socionom och har arbetat inom socialtjänstens verksamhet i sju år. Idag arbetar hon på en ungdomsenhet som utredande socialsekreterare. *Jessica* är utbildad socionom och har arbetat inom socialtjänstens verksamhet i 16 år. Utöver det har hon arbetat inom elevhälsan som skolkurator på en grundskola. *Gunnel* är utbildad socionom och har tidigare arbetat inom socialtjänstens verksamhet, men arbetar för närvarande som kurator på ungdomsmottagning. *Fredrik* är utbildad fritidspedagog och har arbetat inom elevhälsa i 36 år som elevcoach på grundskola. *Martin* arbetar inom elevhälsa som elevcoach på en grundskola och har gjort det i fem år. *Kevin* arbetar som högstadielärare och har arbetat som det i sex år. Han är även med i ett trygghetsteam som arbetar med elevhälsofrågor på skolan han arbetar på.

5.3 Bidragande faktorer till nätmobbning

Under intervjuerna pratade intervjupersonerna om de olika bidragande faktorer som kan ligga till grund för varför nätmobbning förekommer hos ungdomar. Utifrån intervjupersonernas utsagor kunde faktorer som nämndes delas in i dessa underteman: *Anonymitet*, *Jakten på bekräftelse och normbrytande beteende*, *Hitta sin plats och rädslan för att bli utsatt*, *Makt* samt *Bristande förståelse för konsekvenser*.

5.3.1 Anonymitet

Fredrik beskriver att det finns en möjlighet till att vara anonym via internet idag och att det kan underlätta för någon att lura någon annan. Fredrik belyser att i en skolmiljö är det mycket svårare att lösa bråk som har skett via internet då mobbaren ofta är anonym. Vid traditionell mobbning i en skolmiljö finns det andra elever och lärare runt omkring som kan se om någon blir mobbad. Han beskriver att om någon vill mobba någon annan så är det självklart att man gör det så smidigt som möjligt. Att gömma sig bakom en annan identitet gör att du kan nätmobba någon annan på ett sätt som gör att du inte behöver stå till försvars för det i samma utsträckning som vid traditionell mobbning. Han menar även att det finns en möjlighet att skriva betydligt värre saker till någon om du gömmer dig bakom telefonen och inte behöver möta personen ansikte mot ansikte.

”Skicka ett sms är väl en sak, men sen att det finns en massa andra sajter, och då är man anonym. Det blir ju ett vapen, för den som vill vara dum.” – Fredrik

Gunnel berättar att hon upplever att tjejer är mer utsatta på internet och inte minst för sexuella trakasserier. Hon berättar att då det finns en möjlighet till att vara anonym men även att skapa en annan identitet bidrar det till att många unga tjejer blir utsatta. Hon beskriver att många av de som söker sig till ungdomsmottagningen är tjejer och att det då kan vara svårt att dra några slutsatser men majoriteten av tjejerna har någon gång blivit utsatt på nätet. Gunnel beskriver att tjejer kan bli utsatta av sexuell art då män lurar tjejer att de är yngre än vad de är och sedan kan pressa tjejerna att göra saker de inte vill, exempelvis skicka nakenbilder på sig själva.

”Jag upplever att det är mest tjejer som blir utsatta, i alla fall av dom jag kommer i kontakt med. [...] Jag upplever väl att jag kanske möter mer tjejer som blir utsatta, men jag kan däremot inte dra någon slutsats om jag upplever att det är mer tjejer eller killar som kränker. Utan det skulle jag säga att det är både och. Av sexuell art, sexuella kränkningar eller sexuella hot och trakasserier då skulle jag säga män. Jag skulle inte säga pojkar, utan jag skulle säga män.” – Gunnel

Smith et al (2015) skriver att skillnaden mellan traditionell mobbning och nätmobbning är att arenan är mycket större för nätmobbning. De skriver att nätmobbning kan vara mer skadlig då mobbaren kan vara anonym och därmed skriva betydligt mer kränkande och

elaka saker. De skriver vidare att nätmobbaren kan komma åt ett större antal offer genom internet då nästan alla är uppkopplade och tillgängliga (ibid). Ungdomarna som Gunnell och Fredrik nämner kommer i kontakt med individer som använder sig utav anonyma eller fiktiva konton. Dessa individer använder sig utav anonymiteten i syfte för att kunna till exempel utföra grövre handlingar på internet. Vår tolkning är att dagens teknik ger dig en möjlighet att vara mer anonym idag. Själva anonymiteten gör att du vågar skriva mer saker och yttra dina åsikter eftersom att du inte behöver försvara dig själv, då ingen vet vem du är. Allt detta underlättar för någon som vill nätmobba någon annan och vi tolkar det som att nätmobbning förekommer i större utsträckning och i en mer allvarlig grad än traditionell mobbning.

5.3.2 Jakten på bekräftelse och normbrytande beteende

Martin berättar att han upplever att bekräftelsebehovet idag är stort bland ungdomar. Han berättar att många ungdomar idag strävar efter att få så många "likes" som möjligt på sina bilder eller inlägg som de publicerar på sociala medier. "Likes" är en funktion på sociala medier där man kan gilla någon annans bild eller inlägg. Han menar att ungdomar idag konstant försöker söka bekräftelse, till exempel, genom att vara så snygg som möjligt. Han beskriver det som en tävling mellan ungdomar om vem som får mest "likes" och att det kan gå för långt ibland. Han menar att ungdomar tänjer på gränser och lägger ut bilder som kanske är lite för utmanande och att det då kan resultera i att andra kommenterar elaka saker. Fredrik berättar även om ett forum där ungdomar kan skicka anonyma frågor till varandra, vilka frågor som helst. Han berättar att detta forum används av många ungdomar på skolan och att ungdomarna på skolan vill ha så många frågor som möjligt, oavsett om frågorna är vettiga eller inte. Dessa frågor kan likställas med det som beskrivs ovan gällande "likes". Ju fler frågor desto bättre, enligt ungdomarna.

"Ja, det är ett forum där man, man får frågor istället för "likes". Det är bättre att få 50 skitfrågor. Det tycker dom är viktigare än att få fem riktiga och vettiga. Och då är det på så väldigt låg nivå, då är det "hur många har du legat med?" och sådana där grejer. Den nivån är det." – Fredrik

Kicki upplever att de ungdomar som avviker från samhällets normer, eller de normer som finns i ungdomarnas omgivning, kan bli mer utsatta. Hon menar att det finns tjejer och killar som kanske inte har fångat upp gruppens normer eller kanske inte förstått att det

finns normer och då betar sig annorlunda än de andra. Kicki beskriver en skillnad i hur killar och tjejer betar sig mot den som avviker från gruppens normer. Hon berättar följande utifrån fenomen baserat i en tjejgrupp och en killgrupp bland ungdomar. I en tjejgrupp där en tjej avviker från gruppens normer eller träder över gränserna kan de andra tjejerna frysa ut henne och säga elaka saker. Hon menar att tjejer kan vara mer elaka och utsätta den andra tjejen för kränkningar. I en killgrupp där en kille avviker från gruppens normer eller träder över gränserna så kan de andra killarna istället göra sig roliga på den killens bekostnad. Kicki menar att killar försöker skämta mer och göra sig roliga, än att kränka och vara elaka mot den killen som avviker. Kicki vill också påpeka att känslan hos den som blir utsatt kan vara lika smärtsam oavsett om hen blir hånad eller kränkt. Hon berättar dock att enligt hennes upplevelser har killar det lättare för att samlas och be om ursäkt till varandra och sedan gå vidare medan tjejer har svårare för det.

”Det som man upplever är ju att om en tjej sticker ut eller är udda från tjejgruppens norm. Då kan ju den bli utsatt. Och man vill liksom trycka ner den ännu mer. [...] den här killen som sticker ut och gör någonting annorlunda då tar dom tillfälle i akt att utsätta den. Mer kanske gör sig rolig på dennes bekostnad. Killar gör sig nog mer rolig på den här killens bekostnad, medan tjejer är mer elaka och utsätter.” – Kicki

Vi drar paralleller till det Goffman (2011) skriver om samhällets normer. Samhällets normer berättar för oss människor hur vi ska se ut, hur vi ska bete oss samt vad vi ska tycka och tänka (ibid). Det vi väljer att göra och hur vi betar oss kan grunda sig i hur samhällets normer ser ut. Om vi då gör val som inte stämmer överens med samhällets normer kan andra agera på detta. Vi tolkar det Martin och Fredrik beskriver och vad Goffman skriver som att ungdomar idag konstant vill upprätthålla och spegla en bild av hur samhället vill att de ska vara och se ut, som den ideella kvinnan eller den ideella mannen. Ungdomarna kan tänja på gränserna angående vilken information de ger ut om sig själva eller vilken bild de lägger ut för att söka uppmärksamhet. Vi tolkar det som att dessa gränser som tänjs ibland kan överträdas och att det då skapar tankar hos andra människor som gör att de väljer att skriva elaka saker. De informella normerna som finns inom en grupp finns där för att förklara hur man ska bete sig inom gruppen. Om de normerna inte följs kan andra medlemmar i gruppen påpeka det hos individen som avviker från dessa normer (Angelöw & Jonsson, 2012). Att vara den som avviker från gruppens

informella normer kan innebära att man även blir utfrysad från gemenskapen eller hamnar i ett utanförskap (Goffman, 2011). Gahagan et al (2016) skriver om att det finns olika anledningar till varför någon väljer att nätmobba någon annan. De tar upp tre olika orsaker, att man vill få någon annan att skämmas över sina handlingar eller beteende, att man vill kränka någon och vara elak eller att göra sig rolig på någon annans bekostnad (ibid). Vår tolkning är att om en ungdom beter sig på ett visst sätt som de andra ungdomarna inte anser är normalt kan de välja att kränka den ungdomen som avviker från gruppens normer. Att ha ett normbrytande beteende kan bidra till att nätmobbning förekommer. Vad ungdomar har för syfte med att utsätta någon för nätmobbning kan variera då varje ungdom är unik och det är svårt att generalisera. Men utifrån vad Kicki säger tolkar vi det som att tjejer nätmobbar för att aktivt vara elak mot andra ungdomar och killar kan mer använda mobbning för sin egen underhållnings skull.

5.3.3 Hitta sin plats och rädslan för att bli utsatt

Martin tar upp att man kan välja att kränka någon annan för att lyfta upp sig själv. Han beskriver vidare om att har man sidor hos sig själv som man inte gillar kan man applicera de sidorna hos någon annan. Majoriteten av intervjupersonerna beskriver att rädslan för att bli utsatt eller om man själv har blivit utsatt för nätmobbning är faktorer som kan bidra till att man väljer att utsätta någon annan. Kicki säger:

”... jag tror och tänker att det man utsätter någon annan för, det är sidor hos en själv som man inte tycker om, som man vill putta utanför sig själv, lite psykologi. Man liksom föringar någon annan det man föringar hos sig själv...” - Kicki

Gunnel berättar om att gruppträck kan vara en orsak till varför många ungdomar väljer att nätmobba någon annan. Hon berättar att en ungdom kan välja att nätmobba någon annan då andra säger att hen ska göra det och för att hen själv är rädd för att bli utsatt. Hon beskriver att utav de ungdomar hon har träffat så vill de som nätmobbar oftast inte göra det, men de känner sig tvungna.

”... men jag tänker att många gånger också att det handlar om osäkerhet hos den som också skriver eller utsätter någon annan. Kanske rädsla att själv bli den som blir utsatt” - Gunnel

Kicki berättar att hon upplever att nätmobbning förekommer mer bland ungdomar när de genomgår fasen att byta skola från mellanstadiet till högstadiet. Hon menar att generellt sett så brukar klasser splittras och nya klasser skapas när de går från årskurs sex till årskurs sju. Vissa kommunala skolor har klasser upp till årskurs sex och sedan får de byta skola när de börjar i högstadiet, eller delas in i olika studieinriktningar som ibland görs på vissa skolor. Denna övergång menar Kicki kan påverka en ungdom ganska mycket då den sätts i ett annat sammanhang med nya klasskompisar. I detta nya sammanhang så behöver ungdomen hitta sin plats bland de andra och utforska sin identitet. Om man som ungdom är osäker i det nya sammanhanget eller inte riktigt vet hur hen ska bete sig kan hen göra saker för att passa in och undvika att bli utfrys. Kicki menar att det kan vara enklare att utsätta någon annan om man är osäker i sig själv för att själv inte bli utsatt.

”Dom hamnar i ett annat sammanhang och då är det lättare att bli utsatt. Man tappar grundtryggheten och dom som är osäkra blir ju ännu mer osäkra [...] och ska hitta sin plats. Då är det mycket lättare att utsätta någon för att liksom känna sig bättre själv.” – Kicki

Angelöw och Jonsson (2012) beskriver att vi genom våra attityder kan stärka vårt självförtroende och försvara oss mot kritik som är riktat direkt mot oss. De skriver vidare att vi kan handla på ett visst sätt genom gruppträck och genom rädslan av att avvika från gruppens normer även om handlandet inte stämmer överens med våra attityder. Lapidot-Lefler och Dolev-Cohen (2013) nämner att mobbaren kan ha stort inflytande i form av informell makt och genom den informella makten kan mobbaren få med sina klasskompisar genom gruppträck utföra handlingar som de inte skulle göra i vanliga fall. Det intervjupersonerna beskriver, att man utsätter någon annan för det man själv har blivit utsatt för eller mår dåligt över, kan handla om att själv undvika bestraffning. Det kan även grunda sig i att man lärt sig av sina erfarenheter, att om man inte deltar i gruppens aktiviteter så kan man själv bli utsatt. Genom att åskådare vittnar om hur den mobbade blir behandlad av mobbaren, kan det upplevas vara enklare att välja att delta i mobbningen än att riskera att utsättas själv. Utifrån det Gunnell beskriver och de paralleller vi drar till det Angelöw och Jonsson och Lapidot-Lefler och Dolev-Cohen skriver, så tolkar vi det som att gruppträck kan vara en bidragande faktor till varför nätmobbning förekommer. Berg (2007) skriver om att vi människor är sociala varelser och hela tiden söker sociala relationer. Detta görs för att vi behöver sociala relationer dels för att skapa vår identitet,

men även för att känna en känsla av sammanhang. Beckman (2013) skriver om att vänskapsrelationer är en avgörande faktor för hur ungdomar klarar av skolgången. Att ha vänner kan ge en ungdom en känsla av trygghet och stärka självkänslan. Om man sätts i ett nytt sammanhang som Kicki beskriver kan sökandet efter vänner, som ska fungera som ett trygghetsnät, göra att man väljer att kränka någon annan för att lyfta upp sig själv. Det Beckman och Berg nämner kan beskriva varför nya sammanhang för ungdomar kan resultera i en risk för att utsättas för nätmobbning. Nya sammanhang är något som kanske inte alla ungdomar är bekväma med och vid svårigheter att skapa nya sociala relationer kan osäkerheter skapas. Vi tolkar det som att nätmobbning kan användas av ungdomar i ett nytt sammanhang för att stärka sin position i exempelvis den nya skolan samt för att hitta ett socialt vänskapsnät. Då vi människor är sociala varelser och trivs i grupp och behöver det för att klara av vardagen kan nätmobbning användas för att nå våra mål. Angelöw och Jonsson (2012) beskriver att med hjälp av våra attityder kan vi lära oss att nå våra mål och undvika bestraffning. Det fenomen som ovan beskrivits kan ske då vi med hjälp av våra attityder försöker undvika att själva bli nätmobbade och då istället väljer att nätmobba någon annan.

5.3.4 Makt

Gunnel berättar att hon tror att vissa ungdomar kan välja att nätmobba någon annan för att känna en känsla av makt gentemot den andre. Även Kevin tar upp om att han tror att det ibland kan handla om en maktkamp mellan två starka individer på skolan som gör upp om vem det är som bestämmer. Han menar att de känner ett behov av att sätta sitt revir och att de då kan förkomma nätmobbning för att trycka ner den andra ungdomen.

”... nu är det väl snarare så att det är en maktkamp nästan mellan, det kan vara två tuffa tjejer där det är en som blir utsatt, ja om det är killar inblandade kan det vara två tuffa killar. Man ska, pinka in sitt revir på något sätt på nätet inför alla och visa att det ”är jag som har makten”, det är nog så det kan se ut mer.” – Kevin

Det Kevin och Gunnel berättar, att man söker makt genom att trycka ner någon annan, kan förstås utifrån det Lapidot-Lefler & Dolev-Cohen (2013) skriver angående de maktförhållanden som finns mellan den som mobbar och den som blir mobbad. De skriver bland annat om att det finns olika maktbalanser inom en grupp och att vissa medlemmar kan utöva sin makt för att få andra att göra som de vill. De skriver vidare om den obalans

som finns mellan den mobbade och den som mobbar (ibid). Rollerna som mobbad och mobbare finns även med på internet och sociala medier. Maktutövning kan då även utföras på internet mot andra ungdomar genom inlägg eller nedsättande kommentarer. Vi tolkar det som att ungdomar kan ha en känsla av att de vill ha makt över andra ungdomar. Med hjälp av sin makt kan de få andra att göra som de vill, och andra kanske inte vågar stå emot den ungdomen som har mest makt i skolan. Strävan efter makt över andra ungdomar tolkar vi är något som kan bidra till varför man väljer att nätmobba någon annan.

5.3.5 Bristande förståelse för konsekvenser

Konsekvenserna av att utsätta någon annan för nätmobbning är något som nästan alla intervjupersoner ansåg att nätmobbaren inte har i åtanke. Martin nämner att om elever skriker något nedsättande i korridoren i skolan är det lättare att peka ut eleven och fler kan ha vittnat incidenten. Elever förstår inte att skriva nedsättande kommentarer på internet till andra är samma brott som att säga det till någons ansikte berättar Martin. Något som Kicki nämner är att internetanvändningen idag hos ungdomar är en vanlig företeelse och att ungdomarna inte tänker på att sitt agerande på internet kan medföra konsekvenser. Hon menar att internetanvändning, och framför allt, användning av sociala medier är så vanligt idag bland ungdomar. Hon berättar att sättet vi interagerar på med varandra idag ser väldigt annorlunda ut jämfört med för några år sedan. Kicki menar att skicka bilder till varandra, skriva inlägg eller skicka videos via sociala medier är det sättet som ungdomar idag interagerar med varandra. Hon menar att det är så ungdomar lever i dagens samhälle.

”Eftersom att det är det dom lever med idag, det är liksom det vi har, det fanns inte tidigare.” – Kicki

De flesta intervjupersoner beskriver att ungdomarna idag konstant har med sig mobilerna vart de än går och att de alltid är uppkopplade. Fredrik berättar hur ungdomarna på hans skola inte kan släppa mobilerna under lektionstid och att det skapar problem i sig. Förutom att skolgången påverkas av den konstanta distraktionen som mobilerna ger så skapar mobilerna fler möjligheter att nätmobba någon annan. Det är enkelt att ta en bild och skicka iväg.

”Ibland är det bilder som dom har tagit. Det kan ju till exempel vara i duschen på idrotten som någon... Om man vill jäklas och då sprider man dom. Och det är ju ganska förnedrande, kränkande är det ju.” – Fredrik

Enligt symbolisk interaktionism är människan föränderlig, vi är i en ständig process och i takt med att samhället förändras så förändras även vi människor och sättet vi interagerar med varandra på (Payne, 2008). Trost och Levin (2010) skriver att vi agerar i nuet och att nuet är vår verklighet samt att vi handlar efter den situation vi befinner oss i. De skriver även att språket och ett ord kan betyda olika för olika personer och i olika situationer. En fras som någon anser är skämtsamt kan vara kränkande för någon annan (ibid). Det som Kicki och Fredrik säger angående att ungdomar kan ha bristande förståelse för konsekvenser av att utsätta någon för nätmobbning kan förstås genom att de har fötts och vuxit upp i ett teknikfokuserat samhälle och det är deras verklighet. För dessa ungdomar är det vanligt att interagera via mobiler och sociala medier. Vi tänker att det ingår i deras vardag att skriva över internet och skicka bilder till varandra och att de inte reflekterar över konsekvenserna som kan medfölja. Vi tolkar det som att ungdomar inte tänker på att det de skriver som ett skämt kan vara kränkande för någon annan då deras definition inte är kränkande.

5.4 Konsekvenser

Utifrån vad intervjupersonerna sagt om ämnet har det delats in i undertemana: *Depression och självska debeteende, Social isolering, Aldrig fredad och stress samt Stor spridning.*

5.4.1 Depression och självska debeteende

Majoriteten av intervjupersoner säger att ungdomar som utsätts för nätmobbning uppvisar symtom på depression, ångest och låg självkänsla.

”Jag tänker att det egentligen är samma tecken och symtom som du kan se hos någon som har blivit mobbad av den här klassiska definitionen på mobbning. Men bristande självkänsla, bristande självförtroende, låga tankar hos sig själv, ångest, panikångest, självska dor.” – Gunnel

Kevin nämner att de flickor som har blivit utsatta för nätmobbning blir mer tillbakadragna och söker sig bort. Flickorna upplevs vara mer tystlåtna och uppvisa symtom på

depression. Majoriteten av intervjupersonerna säger att pojkar kan ha en aning lättare än tjejer att visa att de är utsatta för nätmobbning. Kicki nämner att de har kommit i kontakt med pojkar som har mått dåligt, och visat att de mår dåligt genom att söka efter uppmärksamhet och bekräftelse från andra. De har då satt sig vid järnvägsspår, men sedan gått därifrån med hjälp av andra. Kicki nämner att i de värsta fallen har individer allvarligt försökt eller tagit sitt liv, på grund av nätmobbnings och deras utsatthet, av de ungdomar som hon har kommit i kontakt med. Många flickor uppvisar även ett självskadebeteende och kan hota med att ta sitt liv för att styrka att de inte orkar utsättas av mobbningen längre. Kicki beskriver följande:

”En del har ju försökt ta livet av sig, det är dom yttersta vi får. En del har ju satts sig vid järnvägsspår, men liksom gått därifrån. Klart att psykiskt mående, det är det yttersta. Dom tjejer vi får in har ett självskadebeteende[...]Men majoriteten hotar med att ta livet av sig, säger att dom inte vill leva eller att dom inte orkar leva. Och sen så är det ju några som gör allvarliga försök.” – Kicki

Carter och Wilson (2015) nämner att personer som blir utsatta för traditionell mobbning kan uppleva depression och ångest. De skriver vidare att vid nätmobbning kan följderna för de utsatta vara liknande som hos dem som blir utsatta för traditionell mobbning (ibid). Mobbningsvarianterna kan skilja sig från varandra rent praktiskt, men följderna av att utsättas för nätmobbning eller traditionell mobbning är likartade. Inom symbolisk interaktionism talar man om att jagförmågan skapas genom att ta till sig andras tankar om en själv. Med det menas att man skapar en uppfattning om sig själv utifrån hur andra upplever att man är (Berg, 2007). Vår tolkning är att utsätts man för kränkningar där man får höra från andra att man inte duger som man är, kan slutligen resultera i att man själv anser att man inte duger som man är. Låga tankar hos sig själv kan bidra till låg självkänsla, lågt självförtroende och kan medföra depressionsliknande symtom hos individer. Ungdomar som blir utsatta för nätmobbning kan välja att hålla sina känslor inom sig och inte ta hjälp av någon i ett tidigt stadium. Följderna av att hålla sina känslor inom sig kan vara att dem mår psykiskt dåligt under en längre period vilket i sin tur kan resultera i att de gör allvarliga självmordsförsök.

5.4.2 Social isolering

En konsekvens, med att bli utsatt för nätmobbning, kan vara att ungdomar väljer att inte gå till skolan, utan bestämmer sig för att stanna hemma under lång tid, så kallad hemmasittare. Hemmasittare definierar Kicki som socialt isolerade då dessa ungdomar inte tar del av det samhället har att erbjuda, i deras fall, skolgång. Jessica berättar att vara utsatt för nätmobbning av sina skolkamrater kan bidra till att personen i fråga anser att det är för påfrestande för att gå till skolan. Genom att stanna hemma undviker den utsatte att möta dessa personer som utsätter dem för nätmobbning eller avstår från vetskapen om att många på skolan har tagit del om de kränkande inläggen som handlar om en på internet.

”... en del ungdomar som jag har kontakt med vill inte gå till skolan. Och då kan det vara att det händer någonting på telefonen just på natten och på kvällen och att man blir upprörd.” – Jessica

Hon fortsätter:

”Att man blir så påverkad att man blir osäker och att man kanske väljer att inte gå till skolan för att det blir för jobbigt.” – Jessica

Att vara socialt utestängd eller socialt isolerad, som hemmasittning innebär, är något som Beckman (2013) skriver om. Att vara utsatt för nätmobbning kan medföra att ungdomar känner sig socialt utestängda från grupper i skolan eller med sina klasskamrater (ibid). Vi tolkar det som att de ungdomar som blir utsatta och drar sig undan blir socialt isolerade då de inte tar del av det sociala samspelet som sker under skoltiden. Tiden på skolan och nätmobbningen blir för mödosamt för ungdomen och att stanna hemma kan vara den strategin de har för att undvika att känna av det utanförskapet som kan finnas i skolan.

5.4.3 Aldrig fredad och stress

Något som samtliga intervjupersoner nämner är att personer som blir utsatta för nätmobbning aldrig blir fria från vad som finns skrivet om dem på internet. Vid den traditionella mobbningen kan den fredade miljön vara i sitt egna hem, men utsätts individer för nätmobbning kan hemmet vara en lika mycket osäker plats som skolan. Känslan att aldrig vara fri från att bli utsatt är konstant i personens vardag. Då

mobbingen nu kan ske under dygnets alla timmar påverkar individen i fråga ungdomar inte stänger av sina mobiler och är ständigt uppkopplade idag. Jessica har mött ungdomar som har blivit utsatta för nätmobbning dygnet runt. Hon säger:

”Men oftast är det efter skoltid och oftast är du inte fredad över huvud taget, att det även händer på kvällar och nätter.” – Jessica

Mobiltelefonen som alltid är påslagen, menar Kicki, ökar utsträckningen för hur mycket en person blir utsatt. Genom att läsa varje meddelande eller inlägg bli den utsatte kränkt om och om igen, flera gånger om dagen. Dessutom om ungdomen har med sig mobilen vart den än går följer mobbarna med i tanken dygnet runt. Hon säger:

”... känslan tar man ju med hem, men att ”pling pling” i telefonen och det fortsätter liksom, då är du ju aldrig fri.” – Kicki

När samtliga intervjupersoner fick frågan ”Har du i ditt arbete stött på ungdomar som har påverkats negativt av att nätmobba någon annan? I så fall, hur då?”, kunde de endas ge oss lite information då de sällan kommer i kontakt med dessa ungdomar. Den individ som utsätter någon annan för nätmobbning, anser Kicki, lever i en ständig stress. Mobbaren väljer att utsätta någon för nätmobbning av en rad olika anledningar. Stressen kan komma från då individen väljer att mobba någon på grund av gruppträck från sina klasskamrater och rädslan av att själv bli utsatt för nätmobbning. Vetskapen om att det finns en risk att själv bli utsatt om ungdomen själv inte följer gruppens beteende och utsätter någon annan kan medföra att ungdomen upplever stress.

Secher (2014) nämner att nätmobbning kan anses vara mer skadlig än traditionell mobbning då mobbingen följer med den utsatte hem efter skoltid samt utsätts under helger och lov. Vi tolkar detta som att nätmobbning kan uppfattas vara skadligare än traditionell mobbning då ungdomar inte är fredad eller får någon paus från utsattheten. För att den utsatte ska bli fredad från kränkande handlingar på internet behöver den utsatte själv begränsa sitt eget internetbruk och undvika att använda sociala medier eller tekniska enheter. Vi tolkar det även som att det är svårt för ungdomar idag att hitta en plats där de är fredade och att trycket på dagens ungdomar, som kommer genom flödet av nätmobbning via dagens teknik, är kraftigt och psykiskt belastande. Stressfaktorer kan

medföra ett aggressivt beteende mot andra och speciellt på internet. Ungdomar som upplever stress kan använda sig av internet för att ventiler sina känslor genom att ta ut dem på andra (Wright, 2015). Stressen som Kicki nämner, tolkar vi, kan medföra att mobbaren utsätter andra individer för mer och mer nätmobbning, att personen i fråga inte slutar med sitt kränkande beteende mot andra. Att få utlopp för sin stress genom att vara elak på internet kan vara den enda strategin för mobbaren att leva med sin stress och därmed hanterar den.

5.4.4 Stor spridning

Spridningen som sker över internet idag bidrar till att det är fler personer som kan ta del av det kränkande innehåll som kan cirkulera, till exempel, på en skola. Med massutskick kan individer nå ut till hela skolan. Jessica säger:

”... det blir en sådan stor spridning och att det kanske är tänkt som ett litet skämt från en person inte blir ett skämt utan att det blir något helt annat.” – Jessica

På många program, appar och hemsidor kan det vara svårt att radera inlägg eller bilder. Genom att inlägg och händelser inte försvinner kan äldre ärenden som är lösta eller avslutade bli ständigt dömda på nytt av utomstående personer. Personer som fått straff eller tagit ansvar för sitt handlande på internet kan då bli utsatta själva av personer som ser deras gamla inlägg från förr. Att den som var en mobbare blir mobbad i nuläget av andra och måste utstå ett hat från samhället under en lång tid framöver, även om man gjort rätt för sig och tagit ansvar för sitt handlande. Kicki berättar om ett fall där en grupp tjejer filmade när de utsatte en tjej för misshandel och lade sedan ut filmen på internet. Hon förklarar:

” [...] Och det där är ett gammalt ärende där dom tjejerna vart dömda och dom placerades. Dom som utsätter den här tjejen, [...] men nu blir ju dom utsatta för nätmobbning. För nu cirkulerar ju den här filmen runt över hela social medier, och det är ju en häxjakt på dom här tjejerna som redan har blivit placerade och dömda och omhändertagna av socialtjänsten. [...] Och så har det slagit tillbaka på dom istället och så blir dom utsatta på samma sätt utav hela Sveriges befolkning och vuxna människor som aggressivt attackerar dom.” – Kicki

Arenan för mobbaren är oerhört mycket större på internet och sociala medier. Mobbaren kan nå ut till fler personer under en kort tid (Smith et al, 2015). Med hjälp av delning, det vill säga att användare återpublicerar ett inlägg eller bild som en tidigare användare redan har publicerat, tolkar vi det som att då kan kränkande bilder spridas till en större folkmängd. Den som blir utsatt kan då bli utsatt av många fler samt att fler kan ta del av vad som skrivs om honom eller henne. När inlägg når andra individer kan dess innebörd även missuppfattas och något som ansågs vara ett skämt från avsändaren, kan av mottagaren eller den person inlägget syftar till uppfattas som stötande och kränkande. Spridningen är svårstoppad och den kränkande bilden eller inlägget är i rörelse hos många och den utsatte personen kan känna sig kränkt flera gånger om av samma inlägg. Inom symbolisk interaktionism är människan en aktivt handlande individ och är under ständig förändringsprocess. Individer är inte någonting utan individer har ett beteende som kan ändras efter situation (Trost & Levin, 2010). Dessa flickor som Kicki nämner agerade och betedde sig elakt mot någon annan och när dessa flickor blivit dömda och tagit sitt ansvar för sina handlingar slutade de bete sig elakt. Vår tolkning är att dessa flickor utförde en kränkande handling mot någon annan, men har rent juridiskt avsett sitt straff. Att de själva blir utsatta av kränkande handlingar på internet av andra i den utsträckningen som Kicki nämner tror vi kan resultera i att flickorna upplever svårigheter i att gå vidare och bearbeta den första händelsen samt arbeta efter återhämtning. Vissa utomstående må tänka att när man misshandlat någon kanske man förtjänar att straffas genom att bli uthängd på internet, men rent juridiskt ska en rättslig dom och avtjänat straff vara tillräckligt.

5.5 Hantering och förebyggande arbete i skolmiljö

Resultatet om hur skolan hanterar och förebygger nätmobbning har delats in i följande underteman: *Elevkontakt och övervakning på nätet, Tydlig struktur och förutsägbarhet* samt *Ge information och gör eleverna delaktiga*.

5.5.1 Elevkontakt och övervakning på nätet

Martin och Fredrik arbetar med en nära elevkontakt och Fredrik beskriver sin roll som vän först, sedan socialarbetare och sist polis. Genom att ha en nära relation med eleverna får man reda på mycket saker som händer på skolan och i elevernas liv. I och med att skolan har professionella som i stort sett endast arbetar med elevhälsofrågor och i nära kontakt med eleverna anser Fredrik vara ett förebyggande arbete gentemot nätmobbning.

”I och med att vi finns här, vår roll gör ju att vi får reda på saker och ting, så det är ju ett förebyggande bara det att vi finns här.” – Fredrik

Det är inte alltid lätt att ha rollen som kompis när man är i sin professionella roll. Fredrik berättar att man även måste ha rollen som vuxen och övervaka det eleverna gör på internet. När de får reda på att någon blir utsatt för nätmobbning går de in på internet och på sociala medier för att läsa det som skrivs mellan eleverna eller läsa den utsattes kommentarer. Övervakningen sker i snitt en gång i veckan. Vad det är som dom brukar hitta eller övervaka berättar Martin följande:

”Oftast är det bara bra grejer, men ibland är det någon lättklädd bild som jag har anmält och något djävulskap där och då kan man prata om det sen face-to-face. Så på det viset är det ju kontinuerlig ”kontroll”, men vi är även ute på Ask när vi anar att det är någonting som bubblar här ute, att någonting kan vara på gång. Då brukar vi googla ask.fm förnamn efternamn. Ganska enkelt sådär.” – Martin

Då Martin och Fredrik går in på internet och läser och ser det som ungdomarna gör på sociala medier kan det ge signaler till eleverna att de intresserar sig över vad de gör på internet. Vi tänker att det kan medföra att elever känner större förtroende för dem samt att de kan tala fritt om sociala medier då elevcoacherna har kunskapen om hur de fungerar. Ett visat intresse för vad ungdomarna gör på internet kan göra att ungdomarna känner en känsla av att de vuxna förstår vad de menar när de berättar om sina bekymmer. Att prata med någon som förstår och är intresserad tolkar vi att Martin menar är något en ungdom uppskattar. Om vuxna finns tillgängliga och visar ett intresse för att lyssna på vad ungdomen vill berätta så är chansen större att de vågar öppna upp och prata om sina bekymmer (Secher, 2014). Vår tolkning är att som vuxen, professionell eller inte professionell, behöver man vara närvarande hos ungdomarna och arbeta för ett starkt förtroendeband för att ungdomarna ska vilja berätta om det som händer på internet, oavsett om de blir utsatt eller inte. Att vara en förstående och intresserad vuxen tolkar vi som ett verktyg och arbetssätt för att förebygga förekomsten av nätmobbning.

5.5.2 Tydlig struktur och förutsägbarhet

Vid uppstart av trygghetsteamet för tre år sedan blev Kevin och hans kollegor i teamet kallade för ”poliser” av eleverna. Det uppskattades inte att lärare började vara mer aktiva

och uppmärksammade på vad eleverna gjorde på internet av eleverna. I dagsläget har eleverna stort förtroende för trygghetsteamet och vid incidenter av nätmobbning berättar de vad som har skett. Det är även viktigt att trygghetsteamet arbetar på samma sätt för att förmedla en känsla av förutsägbarhet till eleverna berättar Kevin. Vid förekomst av nätmobbning vet eleverna vad som kommer hända och hur skolan hanterar nätmobbning. Sedan trygghetsteamet utformades har frekvensen av nätmobbning minskat på skolan berättar han. För tre år sedan kunde det förekomma flera gånger i veckan. Idag, säger Kevin, att det förekommer ett par gånger per termin, med undantag för mörkertal.

”Jag tror att det är viktigt att man har ett bra samarbete vi vuxna i skolan, att man har en jargong som eleverna vet att ”så här går det till”, först kommer mentorn och pratar med mig, ”vad är det som har hänt?” och kan inte han reda ut det med föräldrarna, då går den vidare till trygghetsteamet”. – Kevin

För att minska på frekvensen av nätmobbning kan det vara gynnsamt att skolor har en tydlig struktur för hur de ska arbeta med fenomenet. Vid en tydlig strukturering som personal och elever känner väl till kan en känsla av kontinuitet skapas hos eleverna och därmed medföra en trygghetskänsla. Det kan även vara fördelaktigt om personalen som ansvarar för nätmobbningsfrågor arbetar med eleverna rent praktiskt (Söderström, 2013). Utifrån det Kevin beskriver och utifrån de paralleller vi drar till det Söderström beskriver tolkar vi det som att elever behöver kontinuitet när det gäller hantering av incidenter på skolan för att kunna skapa sig en känsla av trygghet. Tryggheten kan medföra att ungdomarna kan vända sig till vuxna vid förekommandet av nätmobbning då de vet hur det hanteras på skolan. Förutsägbarheten kan även bidra till att ungdomarna vet om vilja följer det blir i skolan av att utsätta någon för nätmobbning och därför väljer att inte göra det.

5.5.3 Ge information och gör eleverna delaktiga

Jessica berättar att hon har arbetat med att föra samtal, med ungdomar som har varit utsatta eller utsatt andra för nätmobbning, i tjej- och killgrupper där endast det ämnet diskuteras. Där pratades det mycket om vad det är som ungdomarna gör på internet, varför nätmobbning uppstår och hur interaktionen ser ut mellan ungdomarna på internet samt hur man bör interagera med varandra. Det diskuterades även hur ett visst beteende på internet kan resultera i vissa följder. I det förebyggande arbetet som elevcoacher arbetar

både Fredrik och Martin med att organisera informationsmöten med varje klass på skolan. Dessa möten anordnas i samband med uppstart på höstterminen varje år.

”Ja... det tas ju upp i alla klasser. [...] Vi kan ju inte förhindra det, men vi kan ju upplysa dem om konsekvenser. Det är väl den bästa medicinen.” – Fredrik

När Jessica arbetade som skolkurator visade hon en film som handlade om nätmobbning och dess konsekvenser för att nå fram till ungdomarna. På skolan som Kevin undervisar på anordnar skolan temadagar som handlar om kränkningar och mobbning för att upplysa personal och ungdomar. De bjuder även in föreläsare som är utbildade i ämnet och förmedlar deras kunskap på ett pedagogiskt sätt till dem.

Flygare och Johansson (2013) skriver att skolor som arbetar efter en anti-mobbningsplan enklare kan förebygga att nätmobbning sker på skolan. Planen bör vara utformad efter ett relationsfrämjande arbete, likabehandlingsarbete samt att få ungdomarna att vara aktiva i utformandet av arbetet mot att förebygga nätmobbning (ibid). Skolorna som intervjupersonerna arbetar på använder sig utav olika verktyg för att arbeta förebyggande och hantera nätmobbning bland ungdomarna. Utifrån hur de arbetar och vad Flygare och Johansson skriver tolkar vi det som att information är ett av de mest användbara verktygen. Att informera ungdomarna om de konsekvenser som kan medfölja och att det man skriver kan vara kränkande för någon annan. Vi tolkar det även som att informationen bör ges på ett sätt som ungdomarna tycker är intressant. Att ge information via film och via temadagar tänker vi kan göra att ungdomarna lyssnar mer aktivt och inte tröttnar. Att bara ge information kanske inte stannar hos ungdomarna på samma sätt som elevanpassade temadagar.

I detta huvudtema har vi författare haft svårigheter med att koppla symbolisk interaktionism, attityder och normer till empirin. Vi har genomgående försökt att koppla teorin och begreppen, men för att undvika långsökta slutsatser har vi valt att enbart använda tidigare forskning för att analysera empirin.

6. Diskussion

6.1 Studiens viktigaste resultat

Studien syftar till att undersöka de professionellas upplevelser angående fenomenet nätmobbning bland ungdomar. Frågeställningarna fokuserar på vilka faktorer som bidrar, vilka konsekvenserna kan vara samt hur skolan hanterar och förebygger nätmobbning. För att besvara syftet och frågeställningarna har sex halvstrukturerade intervjuer genomförts med personer som dagligen arbetar med ungdomar inom skola eller socialt arbete. Några av de mest bidragande faktorerna till varför någon väljer att nätmobba någon annan är för att möjligheten finns att vara anonym samt rädslan för att själv bli utsatt. Det är något som alla intervjupersoner tog upp flera gånger under intervjuerna. Beroende på vilket kön man har så bidrar det olika mycket till risken för att bli utsatt för nätmobbning. Det mest prominenta resultatet angående konsekvenserna med att utsättas för nätmobbning är psykisk ohälsa. Det diskuterades frekvent under intervjuerna och ses som en av de mest allvarliga konsekvenserna då det kan bidra till självskaumbeteende, självmordsförsök eller självmord. Det mest framgångsrika sättet att förebygga och hantera nätmobbning är att ha en nära kontakt med eleverna samt ge information om fenomenet. Resultatet visar även på att de professionella som medverkat i denna studie har lite eller ingen kontakt med de som utsätter andra för nätmobbning.

6.2 Diskussion med utgångspunkt i tidigare forskning

Studiens empiri stämmer överens med den tidigare forskningen i stora drag. Den största likheten mellan empirin och den tidigare forskningen är de konsekvenser som kan komma av att utsättas för nätmobbning. Bauman et al (2013), Carter och Wilson (2015) och samtliga intervjupersoner beskriver psykisk ohälsa som en av de mest förekommande konsekvenserna av att utsättas för nätmobbning. De största skillnaderna som finns är att Baldry et al (2015) tar upp att den socioekonomiska statusen är en bidragande faktor till varför man blir utsatt eller väljer att utsätta någon annan för nätmobbning. Lapidot-Lefler och Dolev-Cohen (2014) tar upp att majoriteten av de som utsätter andra för nätmobbning är pojkar med dålig skolprestation. Ingen av intervjupersonerna har nämnt att det är mer killar som utsätter, det är snarare tvärt om. Majoriteten av intervjupersonerna berättade att enligt deras upplevelser är det fler flickor än pojkar som utsätter andra. Det var heller inte någon av intervjupersonerna som beskrev den socioekonomiska statusen som en bidragande faktor till varför någon väljer att utsätta någon annan.

6.4 Kritisk teoridiskussion

Då vår förförståelse var bristfällig vid uppstart av denna studie valdes symbolisk interaktionism då vi tänkte att interaktionen som sker på internet mellan ungdomar skulle vara det centrala området i fenomenet nätmobbning. Under studiens gång och vid sammanställning av resultatet insåg vi att de valda begreppen attityder och normer var mer användbara än teorin. Teorin symbolisk interaktionism förklarar i stora drag hur ungdomarna samspelar, men begreppen attityder och normer har använts för att få en djupare förklaring till varför nätmobbning förekommer. Nätmobbning är en form av interaktion som styrs av bland annat de attityder och normer som finns i samhället och hos individer.

Den symboliska interaktionismen beskriver att människan är föränderlig och agerar i nuet. Den förklarar även att människan agerar och beter sig utifrån andras reaktioner på dennes handlande (Angelöw & Jonsson, 2012). Dessa delar i teorin har visat sig varit mest användbara i denna studie. Teorin innefattar all sorts interaktion och att interaktionen sker med hjälp av språket och symboler, den delen av teorin har vi haft minst användning för då det inte tydligt kan användas för att förstå varför nätmobbning förekommer. Dock har det använts för att förklara språket och ordens betydelse och att betydelsen för ett ord eller en fras kan vara olika beroende på sammanhanget (ibid).

De valda begreppen, attityder och normer, har använts för att komplettera teorin men det kan finnas begränsningar med att använda just dessa begrepp. Vi är medvetna om att det finns fler begrepp som skulle kunnat användas för att komplettera teorin. De valda begreppen och den valda teorin är inte de enda perspektiven som går att använda för att förklara fenomenet nätmobbning. Vi valde dessa utifrån vår förförståelse och efter vad vi ansåg var mest relevant utifrån vårt syfte.

I analysens sista huvudtema "*Hantering och förebyggande arbete i skolmiljö*" har vi författare inte kopplat empirin till den valda teorin och de valda begreppen. För att undvika att kopplingarna skulle bli långsökta eller svåra att förstå, har endast tidigare forskning använts vid analys av detta huvudtema. Vi är medvetna om att detta kan handla om bristande kunskap hos oss som författare när det gäller att analysera. Vi är även

medvetna om att en annan teori och andra begrepp hade kunnat vara mer användbara till detta huvudtema.

6.5 Metoddiskussion

För att besvara studiens syfte och frågeställningar har vi använt oss utav en kvalitativ intervjumetod. Halvstrukturerade intervjuer har använts med utformade intervjuguider för att samla in djupa beskrivningar med varierande följdfrågor beroende på vad som togs upp på intervjuerna (Larsson, 2005). Då vi författare inte är bevandrade i att hålla forskningsintervjuer kan vår roll som intervjuare ha påverkat intervjun då vi kan ha missat tillfällen att ställa följdfrågor och bett om djupare beskrivningar från intervjupersonerna. Under en av intervjuerna var endast en utav oss närvarande och höll i intervjun. Detta kan ha påverkat de följdfrågor som ställdes och hur materialet har tolkats. Vid intervjuerna användes utformade intervjuguider som hjälpmedel. Intervjuguiderna skickades tre dagar innan till samtliga intervjupersoner. Detta har resulterat i att två av intervjupersonerna hade skrivit ner svar på frågorna på separat papper som de läste när de besvarade frågorna. Några intervjupersoner svarade även på flera frågor under samma svar. Det resulterade i att vi som intervjuare hade svårt att ställa de intervjufrågor som de redan hade svarat på. Om vi hade ställt de frågorna hade det kunnat resultera i djupare beskrivningar om ämnet. Vid transkribering och bearbetning av materialet insåg vi att dessa svar inte var tillräckligt djupgående. En del av frågorna som utformades var inte ämnade för att besvara syftet, utan användes för att få igång en diskussion och samtal om det valda ämnet. Vi genomförde sex stycken intervjuer och efter att hälften var utförda hade vi fått mer kunskap om ämnet. Vi är medvetna om att den kunskap vi erhöll under intervjuernas gång kan ha påverkat de följdfrågor som ställdes i de resterande intervjuerna. Följdfrågorna kan ha varit grundade i vad tidigare intervjupersoner sagt och därmed omedvetet varit ledande eller ställts för att få fram en viss information. Intervjupersonerna som deltog i studien har valts ut genom ett bekvämlighetsurval. Vid ett bekvämlighetsurval finns det en risk att intervjupersoner som är intresserade av att delta inte har den kunskap som vi söker för att besvara studiens syfte. Dock har de intervjupersoner som har deltagit i vår studie delat med sig av sina upplevelser och uppvisat stor kunskap om ämnet.

6.6 Alternativa tolkningar av resultatet

Det finns flera faktorer som kan ha varit avgörande för hur vi har tolkat empirin. Vår tolkning kan ha påverkats av att media ofta skriver om nätmobbning och de negativa konsekvenserna som det har resulterat i. Vi är medvetna om att vår tolkning av empirin kan ha präglats av att vi har läst i media om unga människor som tagit självmord som en följd av att de har blivit utsatta för nätmobbning. Vi anser att vår tolkning av empirin stämmer överens med den tidigare forskningen då vi har använt oss utav tidsnära och aktuell forskning. Om forskning hade använts som var 10 år gammal eller äldre kan en annan tolkning av empirin ha skett. Då alla våra intervjupersoner arbetar inom samma kommun kan deras upplevelser av fenomenet vara likartat och präglats av eventuell samverkan mellan verksamheterna. Andra professionella som arbetar i andra kommuner kan få en alternativ tolkning av resultatet då de kan arbeta på ett annat vis och kan ha andra upplevelser om fenomenet nätmobbning. Tolkningen kan präglas av vem det är som läser och vad den personen har för tidigare erfarenheter och upplevelser angående fenomenet nätmobbning.

6.7 Förslag på framtida forskning

Under de intervjuer vi har haft med de professionella fick alla frågan om de upplever att den personen som utsätter någon för nätmobbning kan påverkas negativt, och i så fall på vilket sätt. Alla intervjupersoner svarade att de sällan, nästan aldrig, träffar de ungdomar som utsätter andra för nätmobbning och därför bara kan återge hur de tror att en mobbare påverkas. Alla intervjupersoner har träffat de som blir mobbade och kan förklara hur de utsatta mår, men mindre angående de som utsätter. Vårt förslag till framtida forskning är att undersöka vad de som utsätter andra för nätmobbning går igenom för känslor och varför de väljer att nätmobba någon annan. Vi författare anser att, om det finns mer kunskap om varför ungdomar väljer att nätmobba någon annan, så kan man arbeta mer för att förebygga nätmobbning.

7. Referenser

- Andersson, A. (den 13 April 2016). *Hatkonton på Instagram kallar unga tjejer för horor: "Snälla bara döööö"*. Hämtat från Metro: <http://www.metro.se/teknik/hatkonton-pa-instagram-kallar-unga-tjejer-for-horor-snalla-bara-doooo/EVHobt!khXc19rXR3uZk/>
- Angelöw, B., & Jonsson, T. (2012). *Introduktion till socialpsykologi*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Apple. (den 7 April 2016). *Apps*. Hämtat från Apple: <http://www.apple.com/se/osx/apps/>
- Baldry, A., Farrington, D., & Sorrentino, A. (2015). "Am I at risk of cyberbullying"? A narrative review and conceptual framework for research on risk of cyberbullying and cybervictimization: The risk and needs assessment approach. *Aggression and Violent Behaviour*. Vol 23 , 36-51.
- Bauman, S., Toomey, R., & Walker, J. (2013). Associations among bullying, cyberbullying, and suicide in high school students. *Journal of Adolescence* 36 , 341–350.
- Beckman, L. (2013). *Traditional bullying and cyberbullying among Swedish adolescents. Gender differences and associations with mental health*. Karlstad: Faculty of Arts and Social Sciences.
- Berg, L.-E. (2007). Den sociala människan: om den symboliska interaktionismen. i P. (. Månson, *Moderna samhällsteorier* (ss. 151-184). Stockholm: Prisma.
- Carter, J., & Wilson, F. (2015). Cyberbullying: A 21st Century Health Care Phenomenon. *Pediatric Nursing*. Vol. 41. No. 3, 115-125.
- Findahl, O., & Davidsson, P. (2015). *Svenskarna och internet 2015*. Internetstiftelsen i Sverige.
- Flygare, E., & Johansson, B. (2013). Mobbning och kränkningar på nätet - omfattning och effekter av skolans insatser. i Skolverket, *Kränkningar i skolan - analyser av problem och lösningar* (ss. 112-133). Stockholm: Taberg Media Group.
- Gahagan, K., Vaterlaus, J., & Frost, L. (2016). College student cyberbullying on social networking sites: Conceptualization, prevalence, and perceived bystander responsibility. *Computers in human behavior* , 1097-1105.
- Goffman, E. (2011). *Stigma. Den avvikandes roll och identitet*. Stockholm: Prisma.
- Hayes, N. (2000). *Doing psychological research*. Buckingham: Open University Press.

- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Lagerberg, D., & Sundelin, C. (2012). *Risk och prognos. Forskningsmetoder och resultat*. Stockholm: Gothia Förlag.
- Lapidot-Lefler, N., & Dolev-Cohen, M. (2014). Comparing cyberbullying and school bullying among school students: prevalence, gender, and grade level differences. *Social Psychology of Education. Vol 18:1*, 1-16.
- Larsson, S., Lilja, J., & Mannheimer, K. (2005). *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Nyheter24. (den 13 April 2016). *Dottern tog livet av sig efter näthat – nu är hon mobbarnas nya offer*. Hämtat från Nyheter24: <http://nyheter24.se/nyheter/utrikes/764163-dottern-tog-livet-av-sig-efter-nathat-nu-ar-hon-mobbarnas-nya-offer>
- Payne, M. (2008). *Modernteoribildning i socialt arbete*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Secher, Å. (2014). *Motverka nätmobbning - råd till dig som är vuxen*. Ödeshög: Danagårds LiTHO.
- Sköld, J., & Delin, M. (den 13 April 2016). *Barn berättar: Så hatas och kränks vi på nätet*. Hämtat från Dagens Nyheter: <http://www.dn.se/nyheter/sverige/barn-berattar-sa-hatas-och-kranks-vi-pa-natet/>
- Smith, D., Stuck, A., & Campaign, J. (2015). Impacts of traditional bullying and cyberbullying on the mental health of middle school and high school students. *Psychology in the schools. Vol 52*, 607-617.
- Söderström, Å. (2013). Mobbning får näring i skolans arbetsmiljö. i Skolverket, *Kränkningar i skolan - analyser av problem och lösningar* (ss. 172-190). Stockholm: Taberg Media Group.
- Trost, J., & Levin, I. (2010). *Att förstå vardagen med ett symboliskt interaktionistiskt perspektiv. 4e uppl.* Lund: Studentlitteratur AB.
- Vetenskapsrådet. (1990). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Elanders Gotab.
- Wright, M. (2015). Cyber Victimization and Perceived Stress: Linkages to Late Adolescents' Cyber Aggression and Psychological Functioning. *Youth & Society. Vol. 47(6)*, 789–810.

Öberg, P. (2011). Livshistorieintervjuer. i G. Ahrne, & P. (. Svensson, *Handbok i kvalitativa metoder* (ss. 58-70). Stockholm: Liber.

Bilaga 1. Informationsbrev

Hej!

Vi är två socionomstudenter vid namn Ebba Almkrona och Josefine Björkman som för närvarande studerar vår sjätte termin på Högskolan i Gävle. Just nu arbetar vi med vårt examensarbete som kommer att handla om nätmobbning bland ungdomar 14-16 år. Syftet med studien är att undersöka hur professionella ser på fenomenet nätmobbning, orsaker, konsekvenser samt hur det hanteras och förebyggs på verksamheten de arbetar på. Vi skulle gärna vilja intervjua Dig och intervjun beräknas ta cirka 30 minuter. Deltagandet är helt frivilligt och kan avbrytas när som helst. Du som deltagare är anonym och all information som skulle kunna röja din identitet kommer inte att tas med i studien. Vi kommer att fråga Dig om det är tillåtet att vi spelar in intervjun med diktafon och Du bestämmer själv om du vill att det spelas in eller inte. Intervjumaterialet kommer endast att användas i forskningssyfte och det transkriberade materialet samt eventuell inspelning av intervjun kommer att raderas vid publikation av vår studie. Uppsatsen kommer att publiceras på Högskolan i Gävles uppsatsportal vid namn Diva.

Har Du frågor kontakta oss på:

Ebba Almkrona

Tel: 072-XXX XX XX

Mail: XXX@hotmail.com

Josefine Björkman

Tel: 070-XXX XX XX

Mail: XXX@hotmail.com

Handledare:

Tomas Boman

Högskolan i Gävle

Tomas.Boman@hig.se

Ditt deltagande kommer vara till stor hjälp för oss!

Tack på förhand!

Vänligen

Ebba Almkrona och Josefine Björkman

Bilaga 2. Intervjuguide till skolpersonal

Inledande frågor

- Berätta först lite om dig själv
- Vilken utbildning har du gått?
- Vad är din yrkestitel? Hur länge har du arbetat som det?
- Ev. tidigare arbeten?
- Hur länge har du arbetat på skolan?

Temafrågor

- Hur skulle du beskriva nätmobbning?
- Har det förekommit nätmobbning på skolan, i så fall, i vilken utsträckning?
- Upplever du att det finns några faktorer som bidrar till nätmobbning?
- Vem upplever du ligga i riskzonen för att bli nätmobbad?
- Vem upplever du ligga i riskzonen för att nätmobba någon annan?
- Finns det någon skillnad gällande kön? Ålder?
- Har du i ditt arbete stött på elever som har påverkats negativt av att bli nätmobbad? I så fall, hur då?
- Har du i ditt arbete stött på elever som har påverkats negativt av att nätmobba någon annan? I så fall, hur då?
- Varför, enligt dina upplevelser, väljer någon att nätmobba någon annan?
- Kan det finnas olika orsaker till varför någon väljer att nätmobba någon annan? I så fall, vilka skulle det kunna vara?
- Pratar ni om nätmobbning på skolan? Hur ofta? På vilket sätt? Med vilka?
- Vem anser du bär ansvaret över att förhindra nätmobbning i skolan?
- Vilket sätt anser du vara det bästa sättet att förhindra nätmobbning?
- Arbetar du med att förebygga nätmobbning? I så fall, på vilket sätt?
- Hur arbetar skolan för att förebygga nätmobbning?
- Hur skulle du beskriva skolans ansvar gällande nätmobbning?

Avslutande frågor

- Finns det något du vill tillägga?
- Finns det något som vi inte har pratat om?
- Har du några funderingar?

Bilaga 3. Intervjuguide till socialtjänst och ungdomsmottagning

Inledande frågor

- Berätta först lite om dig själv
- Vilken utbildning har du gått?
- Vad är din yrkestitel? Hur länge har du arbetat som det?
- Ev. tidigare arbeten?
- Hur länge har du arbetat på arbetsplatsen?

Temafrågor

- Hur skulle du beskriva nätmobbning?
- I vilken utsträckning får ni in ärenden som handlar om nätmobbning?
- Upplever du att det finns några faktorer som kan bidra till nätmobbning?
- Vem upplever du ligga i riskzonen för att bli nätmobbad?
- Vem upplever du ligga i riskzonen för att nätmobba någon annan?
- Finns det någon skillnad gällande kön? Ålder?
- Har du i ditt arbete stött på ungdomar som har påverkats negativt av att bli nätmobbad? I så fall, hur då?
- Har du i ditt arbete stött på ungdomar som har påverkats negativt av att nätmobba någon annan? I så fall, hur då?
- Varför, enligt dina upplevelser, väljer någon att nätmobba någon annan?
- Kan det finnas olika orsaker till varför någon väljer att nätmobba någon annan? I så fall, vilka skulle det kunna vara?
- Pratar ni om nätmobbning på arbetsplatsen? Hur ofta? På vilket sätt? Med vilka?

Avslutande frågor

- Finns det något som du vill tillägga?
- Finns det något som vi inte har pratat om?
- Har du några funderingar?